

SININEN SATAKUNTA:

Hyvinvointia, elämyksiä ja elinvoimaa

Maarika Iijolainen (toim.)

SININEN SATAKUNTA: **Hyvinvointia, elämyksiä ja elinvoimaa**

Maarika Iijolainen (toim.)

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Pori 2019

BLUESATA

Vesistöstä palveluliiketoimintaa

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Sarja B, Raportit 10/2019

ISSN 1457-0696 | ISBN 978-951-633-278-2 (painettu)

ISSN 2323-8356 | ISBN 978-951-633-279-9 (verkkajulkaisu)

Copyright Satakunnan ammattikorkeakoulu ja tekijät

Julkaisija:

Satakunnan ammattikorkeakoulu

PL 1001, 28101 Pori

www.samk.fi

Graafinen suunnittelu ja taitto: Heidi Valtonen, Vida Design Oy

Kansikuvat: Maarika Iijolainen

Paperi: kannet kartonki Ensocoat 270 g, sisus G-Print 130 g

Paino: Allone Print Oy / Plusprint, Ulvila

Satakunnan ammattikorkeakoulun julkaisut ladattavissa: theseus.fi

Sisällys

- 7 **Esipuhe**
Maarika Iijolainen

9 **Liiketoimintaa ja mahdollisuuksia**

- 10 **Sininen ympäristömme**
Pia Smeds
- 12 **Sininen Satakunta – Vesistöjen kestävä käyttö palveluissa**
Minna Uusiniitty-Kivimäki
- 20 **Asiakkaiden kuljettaminen vesillä**
Markku Saiha

25 **Selkämeren rannikko – vesistömatkailun kärki Satakunnassa**

- 27 **Matkailulle vauhtia mereltä**
Minna Uusiniitty-Kivimäki
- 31 **Satakunnan merellisen matkailun kehittäminen vaatii yhteistyötä**
Maarika Iijolainen
- 36 **Kalamajoja, tyrniä ja rakkolevää – Satakunnan rannikon elementit tarinallistamisessa**
Maarika Iijolainen
- 40 **Satakunnan matkailulle vauhtia mikroyrittäjien yhteistyöryhmistä**
Minna Uusiniitty-Kivimäki

45 **Kokemäenjoen mahdollisuuksia**

- 47 **Kokemäenjoki matkailu- ja vapaa-ajanviettokohteena**
Minna Uusiniitty-Kivimäki
- 49 **Mitä kuuluu Kokemäenjoelle?**
Minna Uusiniitty-Kivimäki ja Maarika Iijolainen
- 52 **Satakunnan luontomatkailu tarvitsee puhdasta luontoa**
Maarika Iijolainen

55 **Blue Care -toiminta luo hyvinvointia**

- 57 **Mitä on Blue Care?**
Maarika Iijolainen
- 60 **Kalanbongausta ja mato-ongintaa – Blue Care tuo esille vesistöjen hyvinvointivaikutusta**
Maarika Iijolainen
- 63 **Blue Care yhdistää luonnon, luovuuden ja oppimisen**
Maarika Iijolainen

67 **BlueSata-hankkeen toimintaa ja tuloksia**

- 68 **Lasi-iglumajoitus kiinnosti BlueSata-hankkeen opintoretkeläisiä**
Maarika Iijolainen
- 70 **Valokuvaus on kuin ruuanlaittoa – valon määrä on osattava annostella matkailijoita houkuttelevaan kuvaan**
Maarika Iijolainen
- 74 **Millä eväillä eteenpäin?**
Minna Uusiniitty-Kivimäki

Esipuhe

Satakunnan monipuoliset vesistöt tarjoavat hyvän toimintaympäristön yrittäjyydelle. Vesien äärelle voidaan kehittää uusia palveluja, jotka hyödyntävät vesiluontoa sekä siihen liittyvää kulttuuria ja tuottavat alueelle kestävästä kasvua monin eri tavoin. Vesiluonnon merkityksen hyvinvoinnin ja terveyden lähteenä uskotaan korostuvan tulevaisuudessa.

Satakunnan ammattikorkeakoulun BlueSata-hankkeessa edistettiin vesistöihin liittyvän palveluliiketoiminnan kehittymistä Satakunnassa. BlueSata-hanketta toteutettiin vuosina 2017–2019. Hankkeen rahoitti Satakunnan ELY-keskus Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman rahastosta.

Tähän julkaisuun on koottu hankkeen aikana julkaistuja tekstejä sekä hankkeen tapahtumissa esiteltyjä tuloksia. Julkaisun ensimmäinen teema on vesistöjen liiketoimintamahdollisuudet. Luonnonvarakeskuksen tutkija **Pia Smeds** valottaa sinistä ympäristöämme ja sen ulottuvuuksia. BlueSadan projektipäällikkö **Minna Uusiniitty-Kivimäki** luo artikkelissaan ”Sininen Satakunta – vesistöjen kestävä käyttö palveluissa” katsauksen vesistöihin liittyviin liiketoimintamahdollisuuksiin. Yrittäjä **Markku Saiha** puolestaan tarkastelee artikkelissaan asiakkaiden kuljettamista vesillä ja siihen liittyviä säädöksiä.

Julkaisu tuo esiin Satakunnan vesistömatkailun valtteja ja toimijoiden yhteistyön. Muutamissa julkaisun artikkeleissa tarkastellaan Satakunnan vesiluontoa ja sen tarjoamia vielä hyödyntämättömiä mahdollisuuksia.

Blue Care on yksi julkaisun teemoista. Hankkeessa järjestettiin yhteistyössä eri yhteistyökumppaneiden kanssa muun muassa Blue Careen liittyviä tapahtumia, joista artikkeleissa kerrotaan. Julkaisun lopussa pohditaan sitä, miten Satakunnan vesistöjä voidaan hyödyntää jatkossa erityisesti yritystoiminnassa kestävästi ja kannattavasti sekä minkälaisia toimenpiteitä ja millaista yhteistyötä se edellyttää.

Porissa 10.6.2019
Maarika Iijolainen

LIIKETOIMINTAA JA MAHDOLLISUUKSIA

Sininen ympäristömme

Pia Smeds

Kaipuu veden äärelle on läsnä monen arjessa. Se ei riipu kansallisuudesta tai maantieteellisestä sijainnista. Puhdas vesi ja sen saatavuus on ihmiselle elinehto. Mahdollisesti tämän vuoksi erityisesti lähteiden ja purojen läsnäolo tuntuu herättävän monelle sisäisen turvallisuuden tunteen. Vettä voidaan pitää pyhänä ja useita sen läheisyys rauhoittaa.

Suomalaiset ovat aina hyödyntäneet vesistöjä, niin kulkureittinä, työpaikkana kuin myös virkistykseen. Vielä sata vuotta sitten kuljettiin kesät talvet kirkkoon ja kaupunkiin niin jokia, järviä kuin soita pitkin. Tämä oli nopein ja tehokkain reitti kulkemiseen aikana, jolloin ei teitä tai niiden ylläpitoa ollut talvisin ja maitse kulkeminen tapahtui hevosvoimin tai jalan. Vesi on näin ollut aina läsnä ja osana ihmisen arkea ja juhlaa, mutta myös surua. Vesi vie herkästi varomattomat.

Kulkeminen ja työ ovat vesistöistä siirtyneet pääosin maalle, mutta virkistys on jäänyt vesistöjen rannoille. Saunominen ja uiminen kuuluvat monen suomalaisen kesään, vapaa-aikaan ja virkistäytymiseen. Mökkejä Suomesta löytyy yli 500 000, ja näistä neljä viidesosaa sijaitsee veden äärellä.

Vesistöistä palveluita

Vesistöt tarjoavat edellytykset monenlaiseen yrittäjyyteen. Vesistöjen mahdollistamat palveluyrittäjyyden eri muodot ovat heräämässä ja muotoutumassa tämän päivän vaatimusten mukaisiksi. Uusimpia palveluyrittäjyyden muotoja ovat toiminnalliset, kuntouttavat hoivapalvelut.

Aikaisempien sukupolvien aikana heikossa asemassa oleva henkilö pysyi avustetusti tai omaehtoisesti hakemaan ja saamaan töitä esimerkiksi kalastuksen ja sen jalostuksen parissa. Eteläisemmässä Euroopassa voi vielä nähdä, kuinka ihmiset työkyvyn mukaan osallistuvat työtehtäviin, joissa he voivat kokea merkityksellisyyttä, oli se sitten verkkojen korjausta tai puisten laivojen perinnerakentamista.

Suomessa heikossa asemassa oleva henkilö ohjataan sosiaalipalvelujen piiriin. Tämä tarkoittaa sitä, että usein kunta tai sairaanhoitopiiri järjestää henkilöille kuntouttavia palveluja tai kuntouttavaa työtoimintaa. Yksityiset pienet yritykset ovat nousemassa uusina toiminnallisen kuntoutuksen palvelujen tarjoajina. Pienet yritykset tai yhdistykset voivat yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan ammattipätevyyden omaavan henkilön tai tahon kanssa muotoilla uusia palveluja yhteiskunnan tueksi ja samalla saada uuden taloudellisen tukijalan toiminnalleen. Kun näitä palveluja tarjotaan vesiympäristössä, voidaan puhua Blue Caresta ja sinisistä hyvinvointipalveluista.

Hyvinvoiva ja puhdas sininen ympäristö on rikkaus, joka voidaan kestävästi ja kunnioittavasti hyödynnettynä valjastaa ihmisen hyvinvoinnin vahvistamiseen. ▀

Kuvio 1. Siniset hyvinvointipalvelut (Eskelinen ym 2018).

Kuvalähde:

Eskelinen, Päivi; Smeds, Pia; Soini, Katriina; Tuohimetsä, Saara; Vehmasto, Elina 2018. Hyvinvointia luonnonvesistä: Vesiympäristöistä palveluja arkeen, matkailuun, opetukseen sekä sosiaali- ja terveyssektorille.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-664-3>

Sininen Satakunta

– vesistöjen kestävä käyttö palveluissa

Minna Uusiniitty-Kivimäki

Satakunta on vesistöiltään varsin monipuolinen maakunta ja alueen vedet tarjoavat mahdollisuuksia hyvin erilaisiin kokemuksiin. Pohjois-Satakunnasta löytyy Karvianjoen lumoava jokiverkosto mukaan lukien kalastuskohteena tunnettu Merikarvianjoki sekä erämaisia metsäalueiden järviä. Etelämpänä taas on enemmän kulttuurimaisemiin sijoittuvia vesiä rehevistä lintujärvistä lounaisen Suomen suurimpaan järveen Pyhäjärveen. Kulttuurimaiseman halki virtaa pienempiä jokia sekä Kokemäenjoki, jonka suisto yhdessä lähiympäristönsä kanssa muodostaa kansainvälisesti ainutlaatuisen ja merkittävän luontokohteen. Selkämeri on yksi Suomen rannikon parhaimmassa kunnossa säilyneistä merialueista ja houkuttelee niin monipuolisella luonnollaan kuin kiinnostavalla kulttuuriperinnölläänkin.

Vesien moninaisuudesta huolimatta Satakunta ei vielä ole vahvasti tunnettu vesien maakuntana. Jokemme ovat olleet esillä erilaisissa negatiivisissa yhteyksissä. Kokemäenjoella on vahva teollinen historia ja aivan viime aikoinakin se on kärsinyt ja saanut julkisuutta ympäristöonnettomuuksien vuoksi. Eurajoen vesistön osalta jätevesien käsittelyn haasteet ja haitat jokiympäristössä ovat pitkään olleet vakiooutinen.

Teollisuusmaakunnan imago on edelleen vahva, mutta muutosta on ilmassa. Vesiemme kestävä käyttö kasvaa. Esimerkiksi Selkämeri oli aiemmin varsin tuntematon merialue, mutta sen tunnettuus on lähtenyt nousuun Selkämeren kansallispuiston myötä. Vuonna 2018 kansallispuistoon suuntautuneiden käyntien määrän arvioitiin olevan jo yli 90 000. Satakuntaan suuntautuva matkailu on kasvussa, ja maakuntaan on syntynyt uusia vesistöjä hyödyntäviä matkailu- ja hyvinvointialan palveluja ja yrityksiä. Vaikka vesien kestävä käyttö ja vesistöjen hyödyntäminen palveluissa kasvaa, hyödyntämättömiäkin mahdollisuuksia on vielä.

Säppi on yksi Selkämeren kansallispuiston kiinnostavimmista käyntikohteista matkailijoille, sukellus-, lintu- ja luontoharrastajille sekä majakkabongareille. Säpin kaltaisissa kohteissa, joissa saavutettavuus on haaste, yhteistyöllä on keskeinen rooli kohteiden käytön ja hoidon järjestämisessä.

Satakunnan pohjoisosassa vesistöihin liittyvät palvelut keskittyvät vahvasti Merikarvialle, jossa kärkiä ovat kalastusmatkailu ja merellisyyt. Krookan satamassa veneilijöiden palvelut ovat kunnossa.

Monipuolinen kattaus palveluja

Merkittävän osan vesistöihin liittyvistä palveluista tuottavat Satakunnassa tällä hetkellä julkinen tai kolmas sektori. Etenkin infrastruktuurin ylläpitäjänä on usein kunta, Metsähallitus tai vaikkapa seurakunta. Myös erilaiset kyläyhdistykset, urheiluseurat, järjestöt ja muut kolmannen sektorin toimijat ylläpitävät monissa kohteissa infrastruktuuria, mutta ne ovat myös keskeisiä toimijoita tapahtumien sekä retki- ja harrastustoiminnan järjestäjinä. Esimerkkejä tällaisesta palvelutoiminnasta ovat muun muassa Satakunnan kansansoutu, melontaseura Melamajavien vuokraus-, kurssi- ja retkitarjonta sekä Merikarvianjoen kalastusmahdollisuuksia ylläpitävä osakaskuntien yhteenliittymä Merikarvianjoen kalakierros. Lisääntymässä on myös julkisen ja kolmannen sektorin välinen yhteistyö palveluiden tuotannossa: esimerkiksi Metsähallituksen luontopalveluiden hallinnoimista kohteista Koskeljärvellä retkeilykohteita huoltaa kummiyhdistyksen roolissa Ala-Satakunnan retkeilijät ry ja Säpin majakkasaarella Säppi 2000 ry on jo pitkään pitänyt majakkaa avoimena yleisölle.

Yleishyödyllisten toimijoiden merkitys palveluiden tuottajina on korvaamaton: niiden toiminnan varaan rakentuu vesistökohteiden verkoston runko, joka mahdollistaa vesien omatoimisen virkistys- ja matkailukäytön sekä yritysten toiminnan ja palvelutarjonnan näillä kohteilla.

BlueSata-hanke teki alkuvuodesta 2018 palvelukartoituksen, jossa halettiin selvittää, miten vesistöjen aineettomia arvoja hyödynnetään maakunnan yritysten liiketoiminnassa tällä hetkellä. Kartoituksen ulkopuolelle

jätettiin siis muun muassa kalastus sekä palvelut, jotka eivät täyttäneet kestävyden kriteerejä. Kartoitukseen toteutettiin pääosin opiskelijatyönä hyödyntäen yritysrekistereitä ja internetiä. Tulokset eivät ole täysin kattavia, koska yritysten rekisteritiedot eivät välttämättä anna aihepiiriin näkökulmasta riittävää tai oikeaa tietoa, mutta suuntaa antavatkin tulokset ovat käyttökelpoisia arvioitaessa vesistöjen hyödyntämättömiä mahdollisuuksia.

Palvelukartoitukseen osuneet vesistöjä hyödyntävät yritykset ovat luokiteltavissa matkailu-, hyvinvointi- ja muita vapaa-ajanpalveluja tarjoaviksi yrityksiksi. Niiden lisäksi muutamat yritykset tarjoavat vesistöihin liittyviä asiantuntijapalveluita. Koko maakunnan näkökulmasta lähes kaikki vesien kestävä käytön palveluja tarjoavat yritykset ovat matkailuyrityksiä. Myös hyvinvointi- ja vapaa-ajanpalvelut palvelevat matkailua. Matkailu- ja muita vapaa-ajanpalveluja tarkasteltiin myös vesistöalueittain, koska haluttiin nähdä, profiloituvatko vesistöalueet palveluiltaan eri tavoin.

Pohjois-Satakunta: Karvianjoen vesistöalue ja sen edustan merialue

Pohjois-Satakunnassa, Karvianjoen vesistöalueella ja sen edustan merialueella on reilu neljäkymmentä vesistölähtöisiä palveluja tarjoavaa yritystä. Yleisesti ottaen Pohjois-Satakunnan yritykset tarjoavat erityisesti erilaisia maaseutumatkailun palveluja. Reilu 70 % yrityksistä tarjoaa majoituspalveluja vesien äärellä. Näiden vuodepaikoista 63 % sijoittuu mökkimajoitukseen ja seuraavaksi suurin osuus kapasiteetista (20 %) on leirintäalueilla. Vajaa puolet yrityksistä tarjoaa saunapalveluja ja noin 40 % ravitsemuspalveluita tai juhlapalveluita. Näiden lisäksi tarjolla on monipuolisesti erilaisia aktiviteetteja, muun muassa opastettuja retkiä, kalastusta, metsästystä ja melontaa.

Yleishyödyllisten toimijoiden merkitys vesistöihin liittyvien palveluiden tuottajina on korvaamaton.

Pohjois-Satakunnan yrityksistä 65 % sijaitsee Merikarviolla. Näistä yrityksistä suuren osan toiminta kytkeytyy ainakin osittain Merikarvianjoen kalastusmatkailuun. Esimerkiksi mökkimajoitus sijoittuu ja sitä markkinoidaan vahvasti kalastusmatkailua palvelevana majoituksena.

Pohjois-Satakuntaa voi luonnehtia maaseutumatkailuun ja maaseudun aktiviteetteihin profiloituneeksi alueeksi, jossa vesistömatkailu keskittyy vahvasti Merikarvianjoen kalastusmatkailun ja merellisyyden ympärille. Pohjois-Satakunnan sisämaassa vesistöjä hyödynnetään palveluiden resursseina huomattavasti vähemmän – siellä metsä- ja suoluonto nousevat vahvemmin esiin palveluiden resursseina.

Kokemäenjoen vesistöalueen Satakunnan puoleiset osat ja Porin edustan merialue

Kokemäenjoen vesistöalueen Satakuntaan sijoittuvissa osissa sekä Porin edustan merialueella toimii lähes 70 yritystä, joiden palvelut liittyvät alueen vesistöihin. Reilu puolet näistä sijoittuu Poriin. Yrityksistä kaikkiaan kolme neljäsosaa tarjoaa majoituspalveluja: etenkin mökkimajoitusta, mutta vuodepaikoissa tarkasteltuna eniten on tarjolla leirintäaluetyyppistä majoitusta. Vesien äärellä sijaitsevien vuodepaikkojen kokonaismäärästä Satakunnassa suurin osa keskittyy tälle vesistöalueelle. Majoituksen ohella toinen keskeinen palvelumuoto on ruokapalvelut, joita tarjoaa vajaa puolet yrityksistä. Saunapalveluja ilmoittaa tarjoavansa joka neljäs vesien äärellä toimiva yritys. Muilla Satakunnan vesistöalueilla näitä palveluja vaikuttaa olevan tarjolla suhteellisesti enemmän.

Kokemäenjoen vesistöaluetta ja Porin rannikkoa voi kuvata koko perheen kohteeksi, joka tarjoaa tekemistä kaikenikäisille. Kokemäenjoen vesistöaluetta matkailu- ja vapaa-ajanviettokohteena on kuvattu tarkemmin samannimisessä artikkelissa tässä julkaisussa.

Etelä-Satakunta: Eurajoen ja Lapinjoen vesistöalueet ja niiden edustan merialue

Eteläisessä Satakunnassa palvelut sijoittuvat enimmäkseen Pyhäjärven ympäristöön sekä Rauman matkailu- ja retkeilysaaristoon. Eurajoen ja Lapinjoen rannoilta sekä alueen pienemmiltä järviltä yritysten palveluja löytyy kovin vähän. Alueen reilusta 40 yrityksestä lähes puolet sijaitsee Raumalla ja joukossa on myös useita yrityksiä, joiden toimipaikka on alueen ulkopuolella, mutta yritykset tarjoavat palveluja myös tällä alueella.

Lähes puolet yrityksistä ilmoittaa tarjoavansa ravitsemus- tai juhla- ja kokouspalveluja, mikä on suurempi osuus kuin pohjoisemmilla alueilla. Saunapalveluja tarjoaa 45 %, sen sijaan majoitusta vain 39 % yrityksistä, mutta toisaalta tältä alueelta löytyy myös sellaisia elämyksellisiä mahdollisuuksia, joita pohjoisemmilla vesistöalueilla ei ole (majakkahotelli, puumajat). Vuodepaikkojen kokonaismäärä vesien äärellä Etelä- ja Pohjois-Satakunnassa on samaa suuruusluokkaa.

Verrattuna Satakunnan pohjoisempiin osiin tämän alueen aktiviteetti-tarjonta on laajin. Vesien ääreen sijoittuu esimerkiksi useita kesäteattereita, esiintymis- ja tanssilavoja sekä monipuolinen vesiuheilun ja hyvinvointipalveluiden tarjonta. Eteläisestä Satakunnasta myös satamapalveluja löytyy enemmän kuin pohjoisempaa. Suhteessa muihin palvelukartoituksen alueisiin Etelä-Satakunta profiloituu erilaisia vesistöaktiviteetteja tarjoavana kohteena ja veneilijän kohteena, jonka kärjet ovat Rauman matkailu- ja retkeilysaaristo sekä Pyhäjärvi.

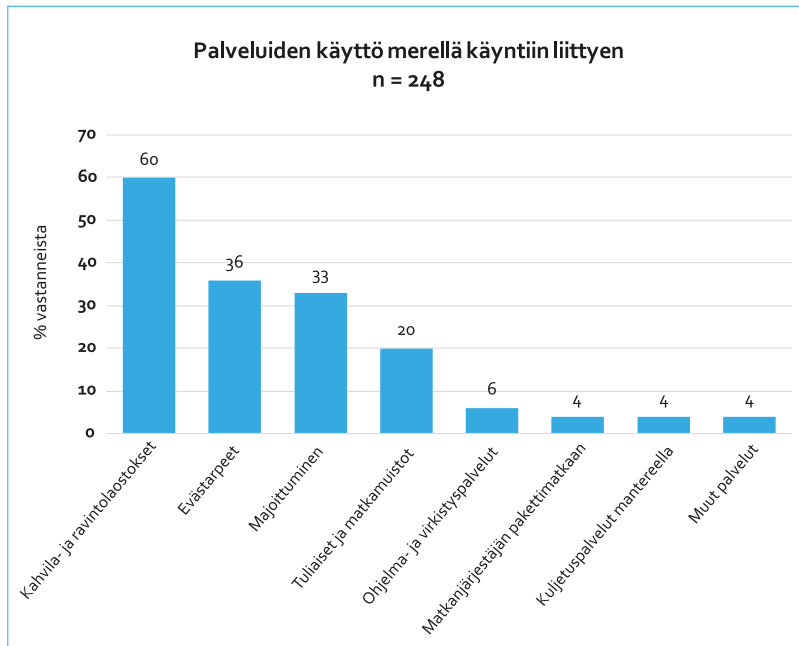

Asiakkaat vielä enimmäkseen lähialueilta

Olemassa olevan palvelutarjonnan lisäksi on syytä tarkastella myös asiakkaita ja kysyntää. SAMKin, Satakuntaliiton ja Metsähallituksen yhteistyönä toteutettiin kesällä 2017 merellisen matkailun asiakastutkimus, johon vastasi reilu 250 Satakunnan rannikolla yleisristeilylle tai veneretkelle osallistunutta. Aineisto kerättiin kyselylomakkeilla yritysten toteuttamien veneretkien ja risteilyjen yhteydessä Merikarviolla, Porissa, Luvialla ja Raumalla.

Suurin osa kyselyyn vastanneista oli Satakunnan alueelta tai lähimaa-kunnista. Eniten asiakkaita Satakunnan ulkopuolelta tuli Turun ja Tampereen seuduilta sekä pääkaupunkiseudulta. Ulkomaalaisia kyselyyn vastanneissa oli 2 %. Raumalle ja Säppiin asiakkaat vaikuttivat tulevan keskimäärin kauempaa kuin muihin tutkimuksen kohteisiin. Kaikkiin kohteisiin asiakkaat saapuivat pienissä ryhmissä, perhekunnittain tai ystävien tai sukulaisten kanssa, mikä toki selittyy sillä, että tutkimusaineistoa ei kerätty tilausristeilyiltä tai -retkiltä.

Kyselyyn vastanneista 65 % oli yli 40-vuotiaita. Puolet vastaajista vieraili matkallaan useammassa kohteessa: reilu 30 % vieraili tuttavien tai sukulaisten luona, vajaa neljäsosa kävi muussa matkailukohteessa tai tutustui nähtävyyteen ja 20 % oli tullut risteilylle kesämökkimatkallaan. Kaiken kaikkiaan varsin monella risteilylle tai veneretkelle osallistuneella oli siis Satakuntaan jo valmiita kontakteja.

Kuvio 1. Merellisen matkailun asiakastutkimukseen vastanneiden matkallaan käyttämät palvelut.

Kyselyyn osallistuneet käyttivät matkallaan lähinnä peruspalveluja kuten ravitsemuspalveluja ja majoituspalveluja tai ostivat evästarpeita (kuvio 1). Majoitusvaihtoehdoista kiinnostavimpina mainittiin mökkimajoitus sekä elämykselliset majoitusvaihtoehdot. Vain harva osti ohjelmalveluja, vaikka kyselyn mukaan niille olisi kysyntää. Kun kysyttiin, millaisista maksullisista palveluista vastaajat olisivat halukkaita käyttämään Selkämeren rannikolla, ohjelmalvelut kiinnostivat suurta osaa. Kiinnostavimmiksi aktiviteeteiksi nousivat melonta (37 %), lintujen tarkkailu (34 %), opastetut retket (26 %) ja kalastus (25 %). Samoja teemoja nousi esiin välinevuokrausta ja harrastekursseja koskevissa kysymyksissä. Harrastekurssien aiheena valokuvaus oli kiinnostavin teema (31 %). Hyvinvointipalveluista

saunapalvelut kiinnostivat ylivoimaisesti eniten (62 %), ja hemmottelu- ja terveyshoidoista oli kiinnostunut 27 %.

Tuliaisia tai matkamuistoja matkaltaan hankki 20 % vastanneista. Kuitenkin 64 % oli kiinnostunut ostamaan paikallisia elintarvikkeita ja 36 % muita paikallisia tuotteita. Muista palveluista kiinnostaviksi koettiin erityisesti kuljetuspalvelut vesillä (53 %).

Tuntuma on, että rannikolla toteutetun asiakastutkimuksen perustulokset ovat yleistettävissä varsin hyvin vesistölähtöisiin palveluihin ja niiden käyttäjiin myös muualla maakunnassa. Yrittäjien haastattelujen perusteella myös sisävesikohteisiin asiakkaat saapuvat lähialueilta ja he käyttävät enimmäkseen peruspalveluita: majoitusta ja ravitsemuspalveluita. Ohjelmapalveluiden käyttö jää huomattavasti vähäisemmäksi. Veneretkien ja risteilyjen osalta palvelutarjonta keskittyy vahvasti rannikolle.

Satakunnan sinisen palveluliiketoiminnan profiili

Palvelukartoituksen ja merellisen matkailun asiakastutkimuksen tulosten perusteella Satakuntaa voi luonnehtia maakunnaksi, jonka vesistöt tarjoavat tällä hetkellä monipuoliset mahdollisuudet vapaa-ajan aktiviteetteihin alueen asukkaille ja lähimatkailijoille. Vahvimpia palvelukeskittymiä, joissa kussakin korostuu hieman erilainen aktiviteettitarjonta, ovat Merikarvianjoki, Porin rannikkoalue, Rauman saaristo ja Pyhäjärvi.

Maakunnan vesistöjen tunnettuus ja vesien kestävä käyttö palveluissa ovat vähitellen kasvamassa, mutta kasvun tueksi tarvitaan yhteistyötä ja toimenpiteitä eri toimijoilta. Jotta Satakunnan tunnettuutta palvelevana vesien maakuntana voidaan vahvistaa ja asiakaskuntaa laajentaa, tarvitaan muun muassa toimenpiteitä vesiemme arvostuksen edistämiseksi, niiden tilan ylläpitämiseksi ja parantamiseksi, yhteisiä markkinointiponnistuksia sekä jatkuvaa asiakaslähtöistä palveluiden kehittämistyötä, joka nostaa keskiöön myös alueen vesien vetovoimatekijät. ■

Asiakkaiden kuljettaminen vesillä

Markku Saiha

Tämä artikkeli on pinnallinen ohjaus asiakokonaisuuteen, joka liittyy asiakkaiden kuljettamiseen vesillä. Tarkempia tietoja vuokraveneen kuljettamisesta ja veneen katsastuksista löytyy Traficomin kotisivuilta.

Vuokraveneen kuljettamisen lähtökohta on, että miehitettynä vuokrattu vene on katsastettava vuokraveneeksi ja kuljettajalla on oltava vuokraveneen kuljettajankirja.

Edellytykset vuokraveneen kuljettajankirjan saamiselle ovat seuraavat: vähintään 18 vuoden ikä, kopio voimassa olevasta ajokortista tai

sen saamiseksi vaadittavasta lääkärintodistuksesta, todistus voimassa-olevasta ensiapukoulutuksesta (EA1) ja riittävä kokemus vuokraveneen kuljettamiseen.

Vaadittavat taidot voi osoittaa Traficomın hyväksymän veneilyjärjestön antamalla todistuksella tai suorittamalla tentin Traficomın alueellisessa toimipisteessä. Kuljettajan pätevyyskirja tai muu ylempi ammattimaiseen merenkulkuun tarkoitettu kansipäällystön pätevyyskirja, kuten kalastusaluksen kuljettajalupakirja, on myös riittävä osoitus teoriaosaamisesta. Vuokraveneen kuljettajankirjan tentti sekä erillinen lakiosan koe järjestetään Traficomın toimipisteissä ja niiden hinta on 150 euroa. Vuokraveneen kuljettajankirja on voimassa toistaiseksi ja sen hinta on 150 euroa.

Mikä on vuokravene?

Alusturvallisuuslain mukaan vuokravene on huvikäyttöön vuokralle miehitettynä tai miehittämättömänä tarjottava alus, joka kuljettaa muussa kuin säännöllisessä liikenteessä enintään 12 matkustajaa. Vuokraveneitä eivät ole purjeverene, jonka rungon pituus on alle 5,5 metriä tai moottorivene, jonka moottoriteho on alle 15 kilowattia – vuokraveneellä ei myöskään tarkoiteta vesiskootteria tai soutuvenettä.

Vuokraveneet jaetaan luokkiin veneen liikennealueen ja koon mukaan. Kotimaanliikenne jaetaan kolmeen liikennealueeseen alkaen suojaisilta vesiltä päätyen avomerialueelle. CE-merkityn veneen katsastuksessa sertifiikaatin suunnitteluluokka ohjaa myös veneen soveltuvuutta eri liikennealueille.

Liikennealue ja veneen koko määrittävät vaadittavat katsastusvarusteet. Näitä ovat muun muassa sammutusvälineet, pelastautumisvälineet, yhteydenpitovälineet, ankkurit ja navigointilaitteet. Näistä on säädetty tarkemmin Liikenteen turvallisuusviraston määräyksessä vuokraveneiden laitteista ja varusteista. Esitys uudeksi vesiliikennelaki on parhaillaan lausuntokierroksella.

Laivaväkilain 1. päivänä heinäkuuta 2018 voimaan tulleen muutoksen myötä vuokraveneitä koskevaa sääntelyä on kevennetty siten, että kotimaan liikenteessä liikennöiville vuokraveneille ei tarvitse enää hakea miehityksen vahvistamista eikä miehitystodistusta. Kansainvälisessä liikenteessä vuokraveneiden miehitystä ei puolestaan enää vahvisteta kuudeksi kuukaudeksi, vaan toistaiseksi.

*Vesiliikennelaki on
uudistumassa.
Uusi vesiliikennelaki
tulee voimaan 1.6.2020.*

Huomioitavaa, jos venematalla kalastetaan

Mikäli matkalla valmistetaan eväitä tai ruokaa, tulee valmistamiseen osallistuvilla henkilöillä olla hygieniapassi. Kalastusmatkoja järjestävällä yrittäjällä on myös oltava turvallisuusasiakirja, josta selviää, miten tulee toimia onnettomuuden sattuessa.

Kun opas ottaa asiakkaita kalastamaan, rinnastetaan se kalastuskilpailua vastaavaksi järjestetyksi tilaisuudeksi. Kaikkeen opastointiaan tarvitaan lupa ammatin harjoittamiseen, joka voi olla vesialueen omistajan, esimerkiksi osakaskunnan myöntämä lupa opastointiaan. Tämän lisäksi tarvitsee jokaisella 18–64-vuotiaalla asiakkaalla olla kalastonhoitomaksu suoritettuna. Useammalla vavalla uistelua varten voi osakaskunta tai vesialueen omistaja myöntää erityislupia.

Alueellisen ELY-keskuksen myöntämä opaslupa tarvitaan silloin, kun viedään kalaan sellaisia asiakkaita, joilla on vain kalastonhoitomaksu suoritettuna. ELY-keskus myöntää oppaalle viideksi vuodeksi kerrallaan oikeuden viedä asiakkaita toimialueelleen kalaan. Maksu tästä toimiluvasta on ELY-keskuksen päätettävissä. Yleensä se on 100 euroa. Kun viiden vuoden toimilupa on saatu, pitää oppaan maksaa vielä vuosittainen maksu siitä, että voi viedä asiakkaita kalastonhoitomaksulla kalaan. Tämä maksu, joka velvoittaa myös jälkiraportointiin ELY:lle, on 100 euroa. Asiakkailla on aina myös oltava omat luvat eli kalastonhoitomaksu suoritettuna. ■

**SELKÄMEREN RANNIKKO
– VESISTÖMATKAILUN
KÄRKI SATAKUNNASSA**

Luonnonrauhalle ja laadukkaille palveluille on kysyntää, mutta kannattava toiminta edellyttää myös näkyvyyttä myyntikanavissa ja palvelujen paketoimista helposti ostettaviksi kokonaisuuksiksi.

Matkailulle vauhtia mereltä

Selkämeren mahdollisuudet kasvavan matkailun kohteena

Minna Uusiniitty-Kivimäki

Satakuntaan laadittiin vuonna 2016 luontomatkailuohjelma, jossa määritettiin maakunnan luontomatkailun kärjet ja kehittämistarpeet sekä ehdotettiin toimenpiteitä alan liiketoimintamahdollisuuksien parantamiseksi. Yhdeksi keskeisimmäksi kehittämiskokonaisuudeksi ohjelmassa nousi merellisen matkailun kehittäminen.

Satakunnan rannikko ja merialue tarjoavat matkailulle hyviä aineksia: Selkämerellä sijaitsee Suomen laajin merellinen kansallispuisto, Porissa on Pohjoismaiden suurin jokisuisto ja kansainvälistäkin tunnustusta saanut Yyterin alue. Merialueemme varsin puhtaat vedet ja luontokohteiden monipuolisuus luovat erinomaiset puitteet erilaisille luontoelämyksille ja aktiviteeteille puhumattakaan pitkän historiamme, kahden Unescon maailmanperintökohteen ja vahvan merellisen kulttuuriperinnön tarjoamista mahdollisuuksista.

Satakunnan rannikolta löytyy paljon matkailijoita houkuttelevia elementtejä, joita muualta Suomesta ei löydä. Rannikkomme myös sijaitsee varsin lähellä Etelä-Suomen tiheimmin asuttuja alueita. Selkämerellä erämaiseen luontokokemukseen on mahdollisuus jopa alle tunnin matkan päässä rannikkokaupunkien keskustoista, mutta toisaalta esimerkiksi Rauman saariston infrastruktuuri tarjoaa hyvän käyntikohteen monipuolisia palveluita tarvitsevallekin.

Haasteitakin kuitenkin riittää. Matkailumaakuntana Satakunta ei ole Suomen tunnetuimpia, eikä saavutettavuutemme ole paras mahdollinen. Sesonki on lyhyt. Suuri osa matkailuyrittäjistämme on sivutoimisia tai mikroyrittäjiä, joiden mahdollisuudet esimerkiksi kansainvälistymiseen, investointeihin, markkinointipanostuksiin tai muuhun kehittämiseen ovat usein rajalliset.

Suunta Suomen ja Satakunnan matkailussa on kuitenkin hyvä. Ulkomaalaisten matkailijoiden yöpymiset Suomessa ovat selvässä kasvussa. Vuoden 2017 tilastoissa kasvu oli suurinta (27 %) nimenomaan Satakunnassa. Suurin osa matkailijoista tulee Satakuntaan Keski-Euroopasta ja Pohjoismaista. Osa matkustaa työn vuoksi, mutta vapaa-ajan matkailun kasvusta kertovat 34 % kasvuluvut heinä-elokuussa.

Merikarviolla merellisen matkailun yhteistyö toimii hyvin. Yritykset tekevät aktiivisesti yhteistyötä matkailuyhteistyksessä ja yritysryhmissä. Kunta osallistuu markkinointiin ja ylläpitää infrastruktuuria muun muassa Ouraluodolla, jota monet matkailuyritykset käyttävät toiminnassaan.

Laadukkaille palveluille on kysyntää

Kasvaamaan matkailupalvelujen kysyntään on vastattava nopeasti. Meillä on nyt mahdollisuus tehdä Satakunnan rannikosta houkutteleva ja palveleva kansainvälinen matkailukohde. Sitä varten tarvitaan laadukkaita matkailutuotteita, jotka ovat saatavilla ja helposti ostettavissa. Vaikka kasvupotentiaali on kansainvälisissä matkailijoissa, on palveluiden markkinointi myös kotimaan ja lähialueen matkailijoille tärkeää yritysten toiminnan kannattavuuden ja ympärivuotisuuden näkökulmasta.

Merellisten matkailupalvelujen kysyntää selvitettiin kesällä 2017 asiakastutkimuksella SAMKin, Satakuntaliiton ja Metsähallituksen yhteistyönä. Kyselyyn vastasi noin 250 yleisöristeilylle tai veneretkelle Satakunnan rannikolla osallistunutta. Suurin osa vastaajista oli Satakunnan, Varsinais-Suomen, Pirkanmaan ja Hämeen alueilta sekä pääkaupunkiseudulta. Vastanneista 2 % oli ulkomalaisia.

Meillä on nyt mahdollisuus tehdä Satakunnan rannikosta houkutteleva ja palveleva kansainvälinen matkailukohde.

Merialueellamme on hyvät mahdollisuudet sekä luonnonrauhan kokemiseen että laadukkaiden palvelujen rakentamiseen.

Minna Uusiniitty-Kivimäki

Satakunnassa merelle menevä matkailija käyttää tällä hetkellä risteily- ja veneretkipalvelujen lisäksi lähinnä peruspalveluja kuten ravitsemus- ja majoituspalveluja sekä hankkii tuliaisia. Vastausten perusteella matkailijoita kuitenkin kiinnostavat myös ohjelmalvelut ja harrastekurssit. Kiinnostavimpina teemoina tutkimuksessa nousivat esiin melonta, lintujen tarkkailu, valokuvaus, kalastus ja erilaiset opastetut retket. Hyvinvointipalveluista etenkin saunapalveluille on kysyntää. Nämä teemat ovat kiinnostavia myös ulkomaalaisen matkailijan näkökulmasta, tullaanhan Suomeen juuri luonnon vuoksi.

Matkailun kasvu syntyy yhteistyöllä

Palvelujen kehittämiseen on saatu Satakunnassa vauhtia yritysryhmähankkeista. SAMKin vetämänä on käynnistetty tähän mennessä kahdeksan matkailun yritysryhmää. Hankkeissa toimintaansa kehittää kaikkiaan 34 mikroyritystä, jotka ovat mukana myös merkittävällä taloudellisella panostuksella. Valtakunnallisesti tarkasteltuna Satakunta on matkailun yritysryhmien edelläkävijä. Toimenpiteet hankkeissa liittyvät muun muassa tuotteistamiseen, kansainvälistymiseen sekä markkinointiin.

Vastikään Luvialla käynnistyneessä yritysryhmässä keskitytään merellisen luontomatkailun palvelukokonaisuuden luomiseen Luvian saaristoon ja Laitakariin. Hankkeen avulla Kaljaasi Ihana, Luvian Merihelmi, entisellä merivartioasemalla toimiva Villa Poseidon ja Soul Sisters Catering ovat panneet luontomatkailun asiantuntijan tuomaan uutta näkemystä vetovoimaisten palveluiden kehittämiseen, koordinoimaan yritysten yhteistyötä sekä tuomaan voimaa markkinointiin ja myyntiin. Merikarvialla on käynnissä yritysryhmähankkeet liittyen kansainvälistymiseen sekä luonnon hyvinvointivaikutuksia hyödyntävien Green Care -palveluiden kehittämiseen. Tämänkaltaista kehittämistyötä tarvitaan Satakunnan rannikolle jatkossakin.

Yksinomaan palveluiden kehittäminen ei kuitenkaan riitä. Merellisen matkailun kasvu edellyttää strategista, koordinoitua yhteistyötä eri tasoilla. Yhteistyö on toimivien kokonaisuuksien syntyminen edellytys ja kivijalka palvelujen markkinoinnille ja myynnille. Mukaan tarvitaan yrityksiä palveluiden tarjoajina ja matkailun muita toimijoita, mutta myös muuta elinkeinoelämää ja julkista sektoria rakentamaan palveluiden tueksi mm. toimivia liikenneyhteyksiä ja infrastruktuuria sekä vahvistamaan alueemme tunnettua.

Tehdään yhdessä Satakunnan rannikosta palveleva ja houkutteleva matkailukohde! ■

Satakunnan matkailussa on tapahtunut 15 vuoden aikana paljon. Nykyään omaa aluetta arvostetaan ja nähdään, että tänne voi tulla matkailijoita.

Mimma Uusimitty-Kivimäki

Satakunnan merellisen matkailun kehittäminen tarvitsee yhteistyötä

Maarika Iijolainen

Merellinen matkailu Satakunnassa – Millä eväällä eteenpäin -seminaarissa 28.2.2018 puheenvuoroissa korostui erityisesti matkailualan eri toimijoiden verkostoituminen ja yhteistyö.

Merellinen sijainti tuo potentiaalin Porin matkailun kehittämiselle. Visit Porin toimitusjohtaja **Anna Kyhä-Mantere** kertoi, että Porin matkailussa Yyterin kehittäminen on keskiössä.

– Nyt sekä päättäjillä, viranomaisilla ja yrittäjillä on yhteinen halu tehdä Yyteristä 2000-luvun matkailukohde, sanoo Kyhä-Mantere.

Satakuntaliiton aluekehitysasiantuntija **Krista Tupala** toi esiin paikallisen yhteistyön lisäksi kansainvälisen yhteistyön ja alueen saavutettavuuden, joka on kriittinen tekijä alueen elinkeinoelämälle kokonaisuudessaan ja jossa on paljon tekemistä edunvalvonnan saralla.

*Satakunnan merellistä matkailutarjontaa kehitetään.
Matkailupalveluiden syksyn, talven ja kevään tarjontaa
pitäisi laajentaa.*

Visit Finlandin aluekoordinaattori **Asta Laaksonen** mukaan matkailun edistäminen ei tapahdu yhdessä yössä. Esimerkiksi Lapissa matkailun edistämistyötä on tehty jo vuosikymmeniä.

Laaksonen kertoi Merellinen saaristo -kasvuohjelman vaikuttavuudesta ja tuloksista.

– Päämarkkina-alueena ohjelmassa on Saksa, muina kohteina Ranska ja Italia. Saksalaisille markkinoidaan Suomea luontomatkailukohteena, jossa voi olla rauhassa ja rentoutua – rauhallisen lomailun kautta. Satakunnan alueella tuotekärki on kiertomatkatuote. Tällä tarkoitetaan sitä, että saksalainen voi kiertää saman matkan aikana useita kohteita laajalla alueella, valottaa Laaksonen.

Paikallisen matkailualan työtä on saada paikalliset kohteet näkymään houkuttelevina. Lisäksi pitää olla kanavat, joista matkailijat saavat tietoa tuotteista ja mistä ostaa tuotteita. Visit Finland tekee työtä jakelu- ja markkinointikanavien kanssa.

Luonnonsuojelu ja luonnonhoito korostuvat merellisen matkailun kehittämisessä

Projektisuunnittelija **Asko Ijäs** Satakuntaliitosta luonnehti Satakunnan rannikkoalueen maankäyttöä. Satakunnan rannat on rakennettu yli 70-prosenttisesti ja ranta-alueet ovat pääosin yksityisomistuksessa. Avoimet rannat, jotka soveltuvat hyvin matkailu- tai virkistyskäyttöön, sijaitsevat sen sijaan hajallaan.

– Maankäytön suunnittelu Suomessa on tarkkaan säänneltyä. Jos aluetta halutaan Satakunnassa kehittää esimerkiksi virkistyskäyttöä tai mat-

Selkämeren kansallispuiston saavutettavuutta tulisi parantaa matkailupalveluyhteistyötä kehittämällä.

Petri Hakosalo

kailua silmällä pitäen, on suunnittelussa tarpeen huomioida muun muassa alueella voimassa olevat kaavat sekä Selkämeren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma, toteaa Ijäs.

– Alueen maankäytön suunnitelmat vaikuttavat osaltaan siihen, miten palveluita on mahdollista alueella kehittää. Lisäksi matkailupalveluiden kehittämisessä on hyvä muistaa myös vuorovaikutus maanomistajien kanssa, jotta pystytään välttämään mahdolliset ongelmatilanteet paikallisten asukkaiden ja matkailijoiden välillä, jatkaa Ijäs.

Luontomatkailu tukeutuu yleensä kauniisiin maisemiin ja puhtaiseen veteen. Näiden ylläpitoa toteutetaan pääsääntöisesti julkisella sektorilla, mikä osaltaan luo pohjaa alueen matkailun kehittämiseksi.

Luontokohteiden hoito ja ylläpito mahdollistavat matkailun kehittämisen, minkä vuoksi luonnonhoidon merkitystä tulisikin korostaa luontoarvojen säilymisen mutta myös matkailun kehittämisen kannalta. Matkailun kehittämistä tehdään kestävän matkailun periaatteiden mukaan. Matkailua kehittämällä ei tällöin vaikuteta haitallisesti alueen nykytilaan esimerkiksi kuluttamalla maanpintaa, rakentamalla hallitsemattomasti tai roskaamalla luontoa.

Satakuntaliitto on mukana Interreg Central Baltic -ohjelman rahoittamassa SustainBaltic-projektissa, jossa laaditaan parhaillaan suunnitelmaa kestävän meri- ja rannikkomatkailun edistämiseksi Satakunnassa. Satakunnan alueen näkökulmasta suunnittelutyön tavoitteena on tunnistaa

Paikallisen matkailualan työtä on saada paikalliset kohteet näkymään houkuttelevina.

matkailun kannalta arvokkaat kohteet tai aluekokonaisuudet sekä arvioida niiden saavutettavuutta eri liikennemuotojen avulla. Lisäksi suunnitelman yhteydessä tarkastellaan, mikä vaikutus alueen muulla maankäytöllä voi olla matkailun kehittämiseen.

– Satakunnan meri- ja rannikkomatkailun kannalta merkittäviä tekijöitä ovat erityisesti alueen majoitustarjonta, vierasvenesatamat, peruspalvelut, luonnonsuojelualueet ja kulttuuriympäristöt sekä tieverkosto. Nämä yhdessä tekevät alueesta matkailijoiden silmissä kiinnostavan kohteen ja saavat matkailijan harkitsemaan lomamatkansa suuntaamista juuri Satakuntaan, ljäs huomauttaa.

Satakunnan rannikkomatkailun kehittämisen teemoiksi ljäs ehdottaa alueellisten ominaispiirteiden esiintuomista, nykyisten matkailukeskittymien (Vanha Rauma, Ytteri, Merikarvianjoki) kävijöiden palvelemista laajemmin koko maakunnassa sekä Selkämeren kansallispuiston saavutettavuuden parantamista matkailupalveluyhteistyötä kehittämällä.

*Matkailun kehittämistä
tehdään kestävän matkailun
periaatteiden mukaan.*

Satakunnan matkailualan mikrorittäjät verkostoituvat ja investoivat

BlueSata-hankkeen projektipäällikkö **Minna Uusiniitty-Kivimäen** mukaan Satakunnan rannikon vahvuustekijöitä ovat erityisesti puhtaat vedet, Ytteri, Pohjoismaiden suurin jokisuisto, vesiluontokohteiden monipuolisuus, vahva kulttuuriperinne ja historia sekä suuret kesätapahtumat.

Selkämeren alueella matkailijat ovat kiinnostuneita monista ohjelmapalveluista kuten melonnasta, lintujen tarkkailusta, opastetuista retkistä ja kalastuksesta. Harrastekurssien osalta valokuvaus merellisessä ympäristössä kiinnostaa, hyvinvointipalveluista erityisesti sauna. Tuotteiden kohdalla ollaan kiinnostuneita erityisesti paikallisista elintarvikkeista.

– Suurin osa Satakunnan matkailuyrityksistä on varsin pieniä, joten merellisen matkailun palvelujen kehittäminen edellyttää yhteistyötä ja toimivaa strategiaa. Yritysryhmähankkeet hyvä työkalu matkailupalvelujen kehittämisessä, tuotteistamisessa, kansainvälistymisessä ja markkinoinnissa, sanoo Uusiniitty-Kivimäki.

Asiantuntija **Janne Eklund** edusti Luvian saariston merelliset matkailupalvelut -yritysryhmää. SAMKin hallinnoimassa yritysryhmähankkeessa ovat mukana Luvian Merihelmi, Kaljaasi Ihana, Soul Sisters ja Villa Poseidon.

– Yrityksillä on runsaasti kuljetuskapasiteettia, yli 100 henkilöä saadaan liikkeelle merelle nykyisellä kalustolla ja majoituskapasiteettia on saareissa 35 henkilölle. Myös ruokapuoli hoituu, kertoo Eklund.

Lauri Turtolan mielestä Yyteriä ei tarvitse mainostaa kesällä. Sen sijaan muiden vuodenaikojen matkailupalvelutarjontaan ja markkinointiin tulee panostaa.

Anne Savola

Satakunta on edelläkävijä matkailun yritysryhmissä. Tällä hetkellä käynnissä on kahdeksan yritysryhmää, joista rannikolla kolme. Näissä käynnissä olevissa hankkeissa on tällä hetkellä kiinni 125 00 euroa alan mikroyritysten rahaa eli halua kehittämiseen on.

Toiminta kannattavaksi ympäri vuoden

Yritysnäkökulmaa Satakunnan matkailuun toi Eklundin lisäksi Yyterin kylpylähotellin toimitusjohtaja **Lauri Turtola**. Turtola puhui siitä, miten tehdään matkailuyritys kannattavaksi ympäri vuoden. Suomessa on runsaasti yrityksiä, jotka tarjoavat seminaariapaikkaa tai kokoushotellia.

– Yyterillä, luonnolla, notkeudella ja asiakaslähtöisyydellä voidaan erottua. Myös palvelujen paketointi on tärkeää ja sitä varten tarvitaan yhteistyötä, tällä hetkellä Yyterissä etsitäänkin yhteistyökumppaneita.

Tavoitteena on se, että kaikki yrittäjät voisivat elää matkailuelinkeinolla koko vuoden, eikä vain kesällä. Palveluja tulee kehittää myös muihin vuodenaikoihin.

– Voisiko Yyterin bikinibaarissa myydä kaakaota talvella? Miksi Kallon kahvila on kiinni helmikuussa, kysyy Turtola. ■

Merikarvian Kaddissa on vielä aktiivisessa käytössä olevia kalamajoja. Monelta muulta saarelta Satakunnan rannikolta kalamajat ovat häviämässä joko niiden käyttötarkoituksen muututtua tai käytön loputtua kokonaan. Esimerkiksi Idän Rähän kalamajan käyttö on loppunut jo kauan aikaa sitten. Maisemallisesti tärkeä kalamaja kunnostettiin Metsähallituksen ja Selkämeren kansallispuiston ystävät -yhdistyksen yhteistyönä talkoilla. Kuva on ajalta ennen kunnostusta.

Kalamajoja, tyrniä ja rakkolevää – Satakunnan rannikon elementit tarinallistamisessa

Maarika Iijalainen

Yhä useammilla on varaa matkustaa. Nykypäivän matkailuasiakas haluaa hemmottelua, hyvinvointia, yksilöllisiä palveluja ja luksusta mutta myös vastuullisia kulutusvalintoja, vapaaehtoistoimintaa ja hyväntekeväisyyttä. Asiakkaat toivovat yhä enemmän elämyksellisiä majoituksia, paikallisia elämyksiä, kokemuksia ja oppimista, jopa hulluttelua. Laadun merkitys korostuu koko ajan enemmän. Asiakkaat haluavat myös matkustaa ja majoittua vastuullisesti.

Projektitutkija **Minna Uusiniitty-Kivimäki** Satakunnan ammattikorkeakoulusta kertoo, että paikallisten vetovoimatekijöiden huomioiminen ja tarinallistaminen ovat osa matkailutuotteiden laatua.

– Tarinoilla on oltava yhteys ympäristöön ja jokin idea taustalla, miksi tarina kerrotaan. Satakunnan rannikon luontoarvot ja kulttuuriperinne tar-

joavat hyvän pohjan tarinallistamiselle ja elämyksille, sanoo Uusiniitty-Kivimäki.

Selkämeren kansallispuisto matkailuympäristönä

Selkämeren kansallispuisto rakentuu puhtaan vesiluonnon ja merellisyyden varaan. Se on Etelä-Suomen suurin kansallispuisto. Kansallispuisto tarjoaa veneilijöille ja matkailijoille muun muassa kiinnostavia maisemia ja nähtävyyksiä sekä kirkkaita vesiä sukeltajille ja snorklaajille.

– Rannikon eri alueet profiloituvat omanlaisikseen ja alueiden erityispiirteitä kannattaa korostaa alueen markkinoinnissa.

Satakunnan rannikon eri osilla on myös oma profiilinsa. Ouran saaristossa ja Merikarvian rannikon maisemissa näkyvät ihmisen jäljet – miten entisaikaan on eletty luonnon kanssa vuorovaikutuksessa. Porin edustan saaristossa ja Reposaaressa korostuvat saaristolais- ja kalastuskulttuuri. Porin rannikolla sijaitsee myös kansainvälisesti arvokkaita lintukohteita, erityisesti Yyterissä. Luvian erityispiirteitä taas ovat merenkulku, saaristoluonto, saaristomaisema sekä saariston rauha ja hiljaisuus. Raumalla esille nousevat merenkulku, vanha Rauma, saariston asutus- ja käyttöhistoria sekä monipuolinen matkailu- ja retkeilyaaristo.

Satakunnan rannikon luonnossa on paljon huomionarvoisia piirteitä niin geologian, luontotyyppien ja lajiston kuin vesien tilankin näkökulmasta.

– Satakunnan rannikko on geologialtaan ainutlaatuinen. Maiseman tuotteistaminen on keskeinen juttu ja tärkeä mielikuvien luomisessa.

Rannikolla kallioperä on monin paikoin näkyvissä ja siksi esimerkiksi jääkauden jäljet ja Satakunnan hiekkakivi ovat siellä paremmin nähtävissä kuin sisämaassa. Kivikkoisuus on tyyppillinen maiseman piirre, maisemassa esiintyy pieniä ja isoja kiviä.

– Jääkauden jäljet näkyvät maankohoamisessa, joka muuttaa maisemaa edelleen. Ilmastonmuutos voi kuitenkin viedä tilannetta toiseen suuntaan. Tästä ovat eurooppalaiset matkailijat olleet erityisen kiinnostuneita.

Maiseman tuotteistaminen on keskeinen juttu ja tärkeä mielikuvien luomisessa.

Satakunnan rannikon luontotyypit ja lajisto

Satakunta on kasvillisuusvyöhykkeiden vaihtumisvyöhykettä eli monien lajien eteläisintä tai pohjoisinta esiintymisaluetta. Selkämeren rannikolle ominaisia tai erityisen kiinnostavia luontotyyppejä ovat muun muassa kivikorannat, rakkolevävallit, rantaniityt ja maankohoamisrannikon ainutlaatuiset luontotyypit kuten fladat eli kaislikkoiset merenlahdet ja kluuvijärvet eli entiset merenlahdet, joissa ei enää ole vesiteitse yhteyttä mereen. Fladat ja kluuvijärvet ovat syntyneet maankohoamisen seurauksena.

– Tyrniä, Satakunnan maakuntakasvia, on paljon tällä alueella, sitä hyödynnetään vielä vähän matkailussa, kertoo Uusiniitty-Kivimäki.

Ulkosaariston saaret ja luonto ovat lähellä verrattuna esimerkiksi Saaristomereen. Linnusto, luonnonrauha ja kalastajan maisema ovat nopeasti saavutettavissa. Luvian saaristo ja Säppi ovat melutasoltaan hiljaisia alueita, mitä on vielä varsin vähän hyödynnetty tuotteistamisessa ja markkinoinnissa.

– Vesiluonnossa huomionarvoista on myös se, että alueella on Suomen parhaat sukellus- ja snorklauskohteet monimuotoisen vedenalaisluonnon näkökulmasta. Selkämeri on vielä melko hyvässä kunnossa verrattuna Suomen muihin merialueisiin. Riskejä ja uhkakuvia kuitenkin on.

Satakunnan rannikon merellinen kulttuuriperintö

Tarinoissa kannattaa hyödyntää myös nimistöä ja henkilöitä, entisajan kalastukseen ja merenkulkuun liittyviä seikkoja. Myös esihistoriallisia elementtejä löytyy ympäristöstä, kuten rautakautisia hautaraunioita. Ympäristössä on monia merkkejä ihmisen toiminnasta eri ajoilta, kuten veneelle tehtyjä rantautumispaikkoja, tilapäisiä yöpymissuojia ja kalamajoja. Aineettomaan kulttuuriperintöön kuuluvat tavat, perinteet, taidot, kertomukset ja sotahistoria. ▀

Minna Uusiniitty-Kivimäen mukaan Satakunnan rannikon luontoarvot ja kulttuuriperinne tarjoavat hyvän pohjan tarinallistamiselle.

Maaritka Iijolainen

Satakunnan matkailulle vauhtia mikroyrittäjien yhteistyöryhmistä

Minna Uusiniitty-Kivimäki

Satakuntalaiset matkailun mikroyritykset ja Satakunnan ammattikorkeakoulu ovat Suomessa kärkitoimijoita yritysten toiminnan kehittämässä yritysryhmien avulla. Satakunnassa on saatu käyntiin tähän mennessä kahdeksan matkailun yritysryhmää, joissa on mukana 34 mikroyritystä. Yritysryhmiä kokoaa ja koordinoi SAMK, joka käynnistyneiden hankkeiden myötä on Suomen kokenein matkailun yritysryhmien koordinoija.

Green Care Merikarvia oli ensimmäinen Satakunnassa käynnistynyt matkailun yritysryhmä. Hankkeen avulla neljä merikarviaalaista yritystä ottaa Green Care -palvelut toimintansa osaksi. Uudenlaiseen toimintaan perehtyessä ryhmän ja yhteistyön merkitys on erityisen tärkeää.

Satakunta edelläkävijänä matkailun yritysryhmissä

Matkailun mikroyritykset ovat saaneet voimaa ja osaamista yritysryhmä-hankkeista, joita yritykset ovat toteuttaneet yhdessä SAMKin matkailuliiketoiminnan tutkimusryhmän kanssa. Yritysryhmä on hankemuoto, jossa 3–10 yritystä kehittää oma toimintaansa yhdessä kokonaisuutta koordinoivan organisaation kanssa. Tavoitteina voivat olla yritysten kannattavuuden parantaminen, toiminnan uudistaminen, yhteistyön lisääminen ja osaamisen parantaminen. Kahdeksassa Satakunnassa käynnistyneessä matkailun yritysryhmässä on mukana 34 mikroyritystä, jotka ovat panostaneet omaa rahoitustaan yritysryhmiin kaikkiaan 125 000 euroa. Yritysryhmähankkeiden yhteenlaskettu budjetti ylittää 600 000 euroa.

– Yritysten omarahoituksen määrä hankkeissa on huomionarvoista, sillä kaikki mukana olevat yritykset ovat maaseudun mikroyrityksiä, joille tällaiset taloudelliset panostukset ovat merkittäviä, korostaa yritysryhmien suunnittelussa ja valmistelussa mukana ollut projektipäällikkö **Soile Vahela** SAMKista.

–Yritysryhmähankkeet ovat käytännönläheinen tapa kehittää yritysten toimintaa. Matkailun yritysryhmissä toimenpiteet ovat liittyneet muun muassa kansainvälistymiseen sekä markkinointiin ja myyntiin, joka pienissä matkailuyrityksissä on usein yksi suurimmista haasteista. Näissä kysymyksissä yritysten välinen verkostoituminen on elintärkeää, ja siksi yritysryhmät sopivat hyvin työkaluksi näiden teemojen kehittämiseen.

Aikaansaatu yrittäjien välinen tavoitteellinen yhteistyö on alueellisen ja kansainvälisen matkailuliiketoiminnan kehittymisen kivijalka. Yritysryhmät ovat synnyttäneet uusia hankkeita ja SAMKin malli yritysryhmien toimeenpanijana on herättänyt kiinnostusta eri puolilla Suomea. Valtakunnallisesti tarkasteltuna SAMK on matkailun yritysryhmien kärkifasilitaattori.

Kolme uutta yritysryhmää markkinoi luontomatkailupalveluja

Vuoden vaihteen jälkeen Satakunnassa on käynnistynyt kolme matkailun yritysryhmää. Luvian saariston merelliset matkailupalvelut -ryhmä keskittyy rakentamaan vetovoimaista luontomatkailupalvelujen tarjontaa Luvian saaristoon ja Laitakariin yhdessä ryhmän ulkopuolisen asiantuntijan kanssa sekä etsimään uusia kohderyhmiä palveluiden käyttäjiksi.

Kahdessa muussa käynnistyneessä hankkeessa on mukana yrityksiä sekä Satakunnasta että Varsinais-Suomesta. Matkailuyrityksille kasvua Kiinasta -yritysryhmä jatkaa viime vuonna toimineen, jo päättyneen yritysryhmän markkinointiponnistuksia kiinalaisille matkailijoille. Viiden yrityksen ryhmä tavoittelee asiakkaisiin erityisesti leirikouluryhmiä. Helmikuussa 2018 kahdessa ryhmän yrityksessä vierailikin leirikouluryhmät Kiinasta.

Kolmas käynnistynyt ryhmä tähtää eteläisen Pyhäjärvisuon luontomatkailumahdollisuuksien yhteismarkkinointiin erityisesti digitaalisissa markkinointikanavissa sekä luonto-, hyvinvointi- ja kalastusmatkailutuotteiden kehittämiseen kolmelle yritykselle.

–Yritysryhmät ovat osoittautuneet toimivaksi keinoksi Sieravuoren toiminnan uudistamisessa ja uusien asiakkaiden tavoittelemisessa. Yhteistyö ja asioiden jakaminen muiden yrittäjien kanssa tuovat uutta näkökulmaa ja hanketuki ja -verkosto mahdollistavat kehittämisen, joka olisi yksin mahdotonta, tiivistää Lomakeskus Sieravuoren yrittäjä **Jari Laakso**, joka on ollut mukana jo kolmessa eri yritysryhmässä.

SAMKin vetämät matkailun yritysryhmät saavat osarahoitusta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta ELY-keskuksen ja Leader-toimintaryhmien kautta. ■

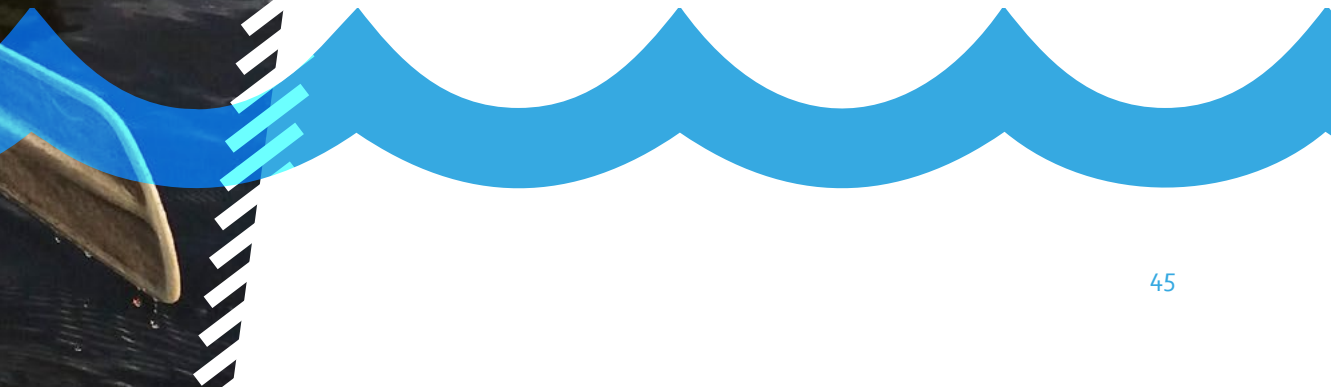
Julia Maanawadu

Vuoden 2018 alussa käynnistyi jo toinen yritysryhmä, jonka tavoitteena on lisätä kiinalaisten matkailijoiden tuloa Satakuntaan. Matkailuyrityksille kasvua Kiinasta -ryhmän kohteena ovat erityisesti leirikoulu-ryhmät. Helmikuussa kahdessa ryhmän yrityksessä vieraili leirikoululaisia, joiden palaute auttaa kehittämään tuotteita entistä paremmin asiakkaiden tarpeita ja toiveita vastaaviksi. Talvisista aktiviteeteista erityisesti mäenlasku oli nuorten mieleen.

KOKEMÄENJOEN MAHDOLLISUUKSIA

Kokemäenjoki matkailu- ja vapaa-aajanviettokohteena

Minna Uusiniitty-Kivimäki

Kesän alussa vesistöt ovat jokaiselle suomalaiselle ehkä ajankohtaisimmillaan. Koululaiset valloittavat uimarannat, kodeissa pakataan mökkimatkalle tavaroita ja matkailuyrittäjien sesonki on alkamaisillaan, ellei ole jo täydessä vauhdissa.

Vesistöt ovat suomalaisille yksi luontomme rakkaimmista elementeistä. Suomalaisen unelmakoti sijaitsee veden äärellä tai näköyhteydessä vesistöön, ja vesien äärelle hakeudumme vapaa-aikanamme. Ulkomailta tulevia matkailijoitakin vesistömme kiinnostavat, eikä syyttä: kansainvälisessä mittakaavassa suomalaiset vesistöt ovat puhtaita ja tarjoavat luonnonrauhaa, mikä on harvinaista luksusta muualla maailmassa.

Mutta miten vesiympäristöjä hyödynnetään erilaisissa palveluissa? Satakunnan ammattikorkeakoulun BlueSata-hanke selvitti asiaa Satakunnan vesistöalueilla. Satakunnassa vesistöjä hyödynnetään enimmäkseen hyvinvointi- ja vapaa-ajanpalveluissa ja ylivoimaisesti suurin osa selvityksessä esiin tulleista palveluista on luokiteltavissa matkailupalveluiksi. Myös toisinpäin yhteys on vahva: valtaosa satakuntalaisista matkailupalveluista kytkeytyy sijainnin tai toiminnallisuuksien näkökulmasta yhteen tai useampaan vesistöön. Mutu-tuntuma on, että muualla Suomessa tilanne on hyvin samankaltainen.

Kun tarkastelualueena olivat Kokemäenjoen vesistöalueen Satakunnan puoleiset osat ja niiden edustan merialue, palvelukartoituksessa löydettiin lähes 70 yritystä, joiden palvelut liittyivät alueen vesistöihin. Reilu puolet näistä toimii alueen suurimmassa kaupungissa Porissa. Yrityksistä kaikkiaan kolme neljäsosaa tarjoaa majoituspalveluja. Etenkin mökkimajoitusta on monilla yrityksillä. Vuodepaikkoina tarkasteltuna taas maja-

paikan tarvisijoille on tarjolla eniten leirintäalue-tyyppistä majoitusta. Majoituksen ohella toinen keskeinen palvelumuoto on ruokapalvelut, joita tarjoaa vajaa puolet yrityksistä. Tällaisia peruspalveluja tarvitsevat lähes kaikki matkailijat, mutta matkakohde valitaan kuitenkin useimmiten kiinnostavien harrastemahdollisuuksien ja aktiviteettien perusteella. Niitäkin tarkastelualueella on tarjolla lukuisissa yrityksissä vaihdellen opastetuista retkistä ja erilaisista vuokrauspalveluista jääkävelyyn, sup-lautailuun, beachfutikseen, kalastukseen, melontaan ja saunapalveluihin.

Kartoituksen perusteella Kokemäenjoen vesistöalueen Satakunnan puoleista osaa voisi luonnehtia koko perheen harraste- ja vapaa-ajanviettokohteeksi. Palvelutarjontaa läpi käydessä herää kuitenkin ajatus, voitaisiinko vesistöalueen monia arvoja ja paikallisia vetovoimatekijöitä hyödyntää vielä nykyistä paremmin ja nostaa peruspalveluidenkin markkinoinnissa vahvemmin esiin ne asiat, jotka on mahdollista kokea vain täällä.

Kokemäenjokivarren asutus- ja kulttuurihistoria jääkaudesta nykyhetken on valtava runsaudensarvi toinen toistaan kiehtovampia tarinoita ja kohteita. Entisajan asuinpaikat ja linnaluodot tai koskenperkaajien tarinat ja alueen teollisuushistoria voisivat tuoda

matkailupalveluihin vielä paljon uudenlaisia sisältöjä, ja alueen asukkaillekin nämä teemat voisivat tuottaa houkuttelevia elämyksiä ja yllätyksiä, joista hämmästyä omassa lähiympäristössä – puhumattakaan siitä, miten monipuolisen kattauksen erilaisia luontokohteita vesistöalue voi tarjota luonnonystävälle. Vesistöt tarjoavat myös luontaisen reitin tutustua eri kohteisiin ja kytkeä niitä laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Vesistöalueen varsin tiheä asutus tarjoaa potentiaalista asiakaskuntaa ja eteläisen Suomen suurimmatkin asutuskeskukset kansainvälisine liikenneyhteyksineen ovat varsin lyhyen matkan päässä.

Potentiaalia uusille palveluille ja olemassa olevien tuotteiden elävöittämiselle vaikuttaa siis olevan. Mutta miten näistä ideoista saadaan rakennettua vetovoimaista palvelutarjontaa houkuttelevin sisällöin? Tässäpä ajatuksia pohdittavaksi kesäksi vesien äärelle. ■

*Matkakohde valitaan
usein kiinnostavien
harrastemahdollisuuksien
ja aktiviteettien perusteella.*

Kokemäenjoen ainutlaatuisuuden esiin tuominen alueen kaupunkien, kuntien ja yritysten markkinoinnissa tukisi Kokemäenjoen vesistöön liittyvän palvelutarjonnan kehittämistä.

Minna Uusiniitty-Kivimäki

Mitä kuuluu Kokemäenjoelle?

Minna Uusiniitty-Kivimäki ja Maarika Iijolainen

Kokemäenjoen vesistöalue on yksi maamme suurimmista vesistöalueista. Kokemäenjoen äärellä – Näkökulmia joen tulevaisuuteen -seminaarissa 21.11.2018 pohdittiin, miten vesistöalueen kestäväää käyttöä tulisi kehittää seuraavien vuosikymmenien aikana.

Matkailun mahdollisuudet Kokemäenjoella

Vaikka Kokemäenjoen äärellä on paljon erilaisia matkailupalveluita, ei sen matkailullista potentiaalia ole vielä täysin hyödynnetty. Luontokohteena Kokemäenjoki on mielenkiintoinen: se voi viedä vierailijan kaupunkikeskustasta hetkessä keskelle luonnonrauhaa. Rannalta vesille siirryttäessä näkökulma ympäristöön muuttuu täysin. Kokemäenjokilaakson kulttuuri- maisema ja historia tarjoavat mahdollisuuksia maiseman tuotteistamiseen ja kohteita, joihin tarinat on mahdollista liittää.

Yrittäjät kuitenkin kokevat, että potentiaalisten asiakkaiden on vaikea löytää heidän palvelujaan, koska Kokemäenjoki tunnetaan matkailukohteena varsin huonosti. Joki on myös vesistöinä voimakkaasti rakennettu ja rannoiltaan tiiviisti asutettu, minkä vuoksi erilaisia, ristiriitaisiakin

käyttöpaineita on paljon. Eri käyttötarpeiden yhteensovittaminen ei ole aina helppoa, varsinkaan poikkeustilanteissa. Tarvitaan avointa keskustelua ja yhteistyötä eri toimintojen välille, jotta yhteensovittaminen on mahdollista.

Viime vuosina huolenaiheina päästöt ja onnettomuudet

Kokemäenjoen alueella on lähivuosina sattunut onnettomuuksia ja päästöjä, kuten öljyonnettomuus sekä nikkeli- ja kuparipäästöt. Suunnittelu- ja kehittämissyksikön päällikkö **Seppo Salonen** Porin kaupungilta kertoi, että Porissa on noussut esiin ajatus riskikartoituksesta ja riskien hallinnan parantamisesta. Tarkoituksena on perustaa yhteinen foorumi, jossa joen eri käyttäjät yhdessä voisivat edistää Kokemäenjoen suojelua. Tällä hetkellä on olemassa hankeaihio asiasta.

Kokemäenjoen kalakannan turvaamisen näkökulmasta päästöt ovat suuri riski. Kalastusopas **Lasse Pauhe** Lohijoki Oy:stä kertoi Nakkilan joki-infrasta ja kyseisen vesialueen omistajien halusta kehittää kalastusmatkailua.

– Rannoille on hankkeissa rakennettu kalastusmatkailua palvelevaa infraturkuuria kuten taukopaikkoja, portaita ja veneenlaskupaikkoja. Kolmen vuoden aikana lupamyynti on kolmikertaistunut, sanoo Pauhe.

Haluttuja saaliskaloja ovat taimen ja lohi ja ne ovat myös Kokemäenjoen matkailuvaltteja – Etelä-Suomessa ei käytännössä ole vastaavia kalastuskohteita. Kalastusmatkailun turvaamiseksi lohen ja taimenen lisääntyminen on turvattava ja sitä tuettava koskikunnostuksilla. Tarvitaan myös verkkokalastuksen rajoituksia kalakannan turvaamiseksi – mutta ei enää päästöjä. Lohi ja taimen luovat positiivista imagoa Kokemäenjoelle ja lisäävät matkailua ja myyntiä jokivarren kuntiin.

Joki on osa identiteettiä

Projektitutkija **Vuokko Kemppi-Vienola** Turun yliopiston KOKKELI-hankkeesta toi tilaisuudessa esiin Kokemäenjoen kulttuurisen näkökulman. Joki on keskeinen osa alueen asukkaiden elämää. Jokeen liittyy muun muassa muistelua, huolta joen tilasta, keskustelua kulkureiteistä, silloista ja luonnonsuojelusta. Joki on määritellyt asutusta ja siten se liittyy hyvin syvällisesti paikalliseen identiteettiin, vaikka voikin olla kuin itsestäänselvyys.

– Joki ei ole olemassa vain ihmistä varten, eikä sen arvoja voi mitata yksin rahassa. Muistot, kauniit maisemat ja monet subjektiiviset arvostukset

Kokemäenjoen arvoja ei voi mitata yksin rahassa.

ovat tärkeitä. Joen merkitykset, tulkinnat ja vaikuttavuus vaikuttavat laajasti jokilaakson asukkaiden elämään, toteaa Kemppi-Vienola.

Säännöstely laajalla alueella on monimutkainen palapeli

Johtava vesitalousasiantuntija **Diar Isid** Pirkanmaan ELY-keskuksesta kertoi Kokemäenjoen alueella olevan neljä merkittävää säännöstelylupaa, joiden tavoitteena on yhteensovittaa maatalouden, tulvasuojelun, vesivoiman tuotannon, virkistyskäytön ja muiden joen käyttömuotojen tarpeita laajalla vesistöalueella.

Haasteita Kokemäenjoella muodostavat muun muassa kevättulvat ja talvella hyydepatojen muodostumisen riski. Laajan vesistöalueen säännöstely ja tulvavahinkojen sekä hyyteen estäminen ovat monimutkainen kokonaisuus, joka edellyttää tarkkaa optimointia ja tiivistä yhteydenpitoa ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä, sanoo Isid.

Ilmastonmuutos tuo palapeliin uusia haasteita. Säännöstelyyn joudutaan etsimään sen vuoksi lisää joustavuutta ja uusia työkaluja, mutta silti haasteita riittää. Miten esimerkiksi kuivat kaudet tulevat vaikuttamaan vesimääriin Kokemäenjoen vesistöalueella? Tämä kysymys voi olla tulevaisuudessa jopa tulvia suurempi haaste. Toimintamallien kehittämistä tarvitaan, jotta vältetään ääritilanteiden aiheuttamat vahingot, mutta myös vältettävissä olevat pienemmät haitat eri tilanteissa. Erilaisia tavoitteita on tarpeen huomioida myös eri tilanteissa eri tavalla: esimerkiksi virkistyskäyttöä voidaan priorisoida kesäaikaan ja vesivoiman tuotantoa talvella.

Yhteistyöllä eteenpäin

Seminaariosallistujien yhteinen johtopäätös päivän annista oli se, että kaikki joen vaikutuspiirin toimijat pitää saada ymmärtämään, mitä ja miksi pitää tehdä Kokemäenjoen tilan ja kestäväen käytön turvaamiseksi. Tarvitaan yhteistyötä ja pitkäjänteisyyttä sekä asioiden konkretisointia positiivisen kehityksen aikaansaamiseksi. Pienetkin toimenpiteet voivat olla tärkeitä.

Kokemäenjoen vesistöalueelle on laadittu laajassa yhteistyössä Vesivisio 2050 -suuntaviivat sille, millaisena ja miten Kokemäenjoen vesistöaluetta halutaan vesistöjen näkökulmasta kehittää seuraavien vuosikymmenten aikana. Vesivisioon liittyvää Kokemäenjoen äärellä – Näkökulmia joen tulevaisuuteen -tilaisuutta järjestämässä olivat Varsinais-Suomen ELY-keskus/Satavesi-ohjelma, Satakuntaliitto ja Sustain Baltic -hanke, Nakkilan kunta sekä SAMKin BlueSata -hanke. ■

Vesiluonto on erityisen herkkää. Rehevöityminen ja saastuminen uhkaavat Satakunnan vesistöjen virkistyskäyttöä ja hyvinvointiarvoa.

Maarika Iijolainen

Satakunnan luontomatkailu tarvitsee puhdasta luontoa

Maarika Iijolainen

Luontomatkailu Satakunnassa on nousussa ja sillä on tulevaisuudessa kasvava työllistävä vaikutus Satakunnassa. Puhdas luonto on luontomatkailun edellytys, Satakunnassa tulisikin kiinnittää huomiota erityisesti metsäluonnon ja vesistöjen suojeluun.

Luonnon moninaisuus tulisi säilyttää metsissä, vaikka metsänomistajat tavoittelisivatkin tuottoa metsästään. Metsien virkistyskäyttö ei kuitenkaan estä kaikkia metsänhoitotoimia, osa talousmetsistä sopii myös virkistyskäyttöön.

Erityisesti pitäisi kiinnittää huomiota hakkuutapaan. Koneellinen harvennushakkuu pilaa metsän virkistyskäyttömahdollisuudet useiksi vuosiksi, avohakkuu vuosikymmeniksi.

Metsä voi tuottaa muullakin tavoin kuin puita kaatamalla ja myymällä. Metsänomistajilla on mahdollisuus sellaiseen vapaaehtoiseen metsän suojeluun, josta saa korvauksen. Tästä ei välttämättä ole kaikilla metsänomistajilla tarpeeksi tietoa.

Esimerkiksi METSO-ohjelmassa yksi suojeluvaihtoehto on oman metsän rauhoittaminen pysyvästi, jolloin ELY-keskus maksaa suojelusta metsän omistajalle verovapaan korvauksen. Muita vaihtoehtoja ovat metsän

myyminen verovapaasti valtiolle, määräaikainen suojele, josta maksetaan myös korvaus, tai metsän luonnonhoitohanke.

Kokemäenjoen vesistöalueen virkistyskäytön piirissä on 800 000 asukasta. Samaa vesistöaluetta hyödyntävät myös alueen ulkopuolelta tulevat matkailijat.

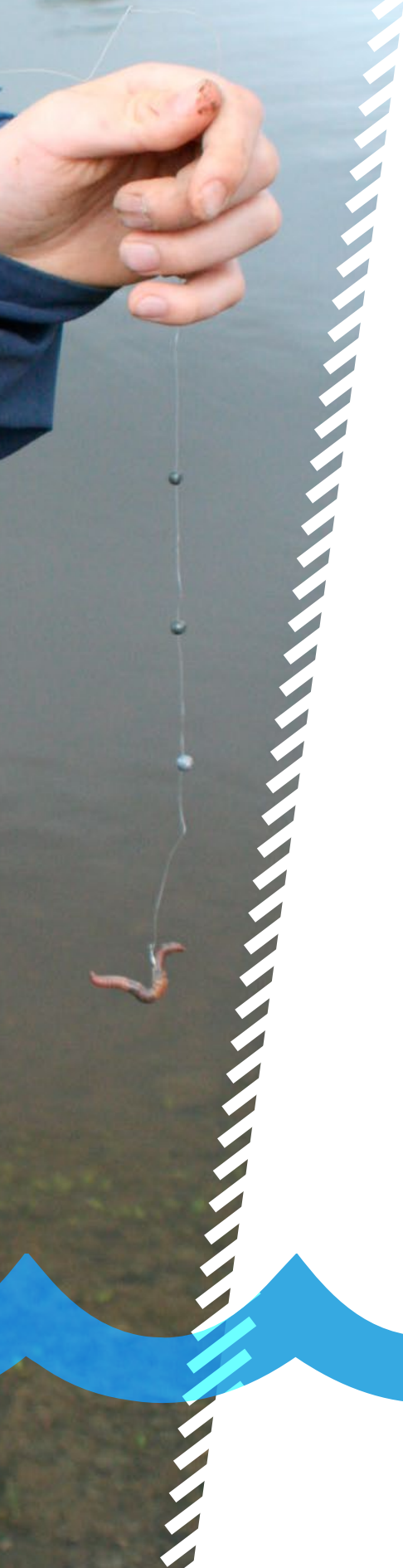
Ympäristöministeriö on teettänyt viime marraskuussa julkaistun Kokemäenjoen alueen vesistöalueen vesivisio 2050:n. Vesistöalue nähdään siinä virkistys- ja hyvinvoinnin lähteenä ja suosittuna matkailukohteena. Luontoympäristö toimii myös ympäristökasvatuksen ja oppimisen paikkana edistään lasten ja nuorten hyvinvointia. Vision tavoitteet ovat hienot, mutta ovatko käytännön toimenpiteet riittävät tavoitteen saavuttamiseksi?

Tuoreessa ympäristöministeriön raportissa ”Meren hyvän tilan saavuttamisen taloudelliset hyödyt” esitetään seikkoja, joita tutkimuksen kyselyyn vastanneet mainitsivat Itämeri-kokemuksia haitanneiksi tekijöiksi. Näitä olivat samea vesi, roskat meressä tai rannalla, rehevöitynyt ympäristö, sinileväkukinnot ja kalakantojen muutokset. Mainintoja saivat myös muun muassa merimetsojen vaikutukset ja tuulivoimalat. Myös muissa vesistöissä nämä tekijät ovat luontoelämystä haittaavia tekijöitä.

Kesämökkiläisiltä ja vesistöjen ääressä asuvilta edellytetään jätevesien puhdistusta. Samaa tulisi edellyttää myös muilta toimijoilta. Vesistöjen suojelussa Satakunnassa tulisi kiinnittää erityistä huomiota olemassa oleviin jätevesipuhdistamoihin ja vesistöjen kuormitusta lisääviin hankkeisiin.

Vesien suojelemaan tulisi erityisesti panostaa, eikä uusille saastuttaville kohteille tulisi antaa lupaa. Tieten tahtoen ei pidä vaarantaa monin tavoin arvokkaiden Satakunnan vesistöjemme tilaa. ■

BLUE CARE -TOIMINTA LUO HYVINVOINTIA

Mitä on Blue Care?

Maarika Iijalainen

Termi Blue Care on uusi ja termin määrittely on vielä kesken. Blue Care liittyy Green Careen. Green Care tarkoittaa toimintaa, jossa luontoa käytetään eri tavoin tavoitteellisesti ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Mikä tahansa luonnossa tapahtuva toiminta ei ole Green Carea. Green Care -palveluun liittyy aina tavoitteellisuus, vastuullisuus ja ammatillisuus. Palvelun voi tuottaa henkilö, jolla on palveluun tuottamiseen vaadittava ammattitaito. Jos kyseessä on luonnossa tapahtuva tai eläinavusteinen terapia, palvelun voi tuottaa vain koulutuksen saanut terapeutti. Jos kyseessä on matkailupalvelu, henkilön tulee oman alansa ammattitaidon lisäksi tuntee kriteerit, jotka tekevät palvelusta Green Care -palvelun ja hänen tulee osata laatia palvelu näiden kriteerien mukaan. Palvelulle tulee määritellä tavoite ja palvelu tulee tuottaa asiakkaalle vastuullisesti ja turvallisesti, sitoutuen Green Care Finland ry:n eettisiin periaatteisiin.

Green Care määrittellään eri maissa eri tavoin. Esimerkiksi Alankomaissa ja Iso-Britanniassa Green Care keskittyy pitkälti hoivamaatalouteen ja siellä käytetäänkin termejä "Care Farming", "Social Farming" ja "Farming for Health". Myös Norjassa Green Care rajautuu pitkälti hyvinvointipalveluihin, joiden maksajana on julkinen taho. Norjassa Green Caresta käytetään ilmausta "Inn på tunet", joka tarkoittaa "maalle" tai "maatilalle".

Ruotsissa Green Caresta käytetään termiä Gröna Arena ja siellä osa-alueet ovat sosiaalipalvelut, opetus ja kasvatusta sekä terveys- ja virkistyspalvelut. Huomioitavaa on, että Ruotsissa virkistyspalvelut sisältyvät Green Careen.

Green Care -palvelut jaetaan Suomessa luontohoivaan ja luontovoimaan. Luontohoivan palvelut ovat luontolähtöisyyttä hyödyntäviä hoivan ja kuntoutuksen palveluita. Luontovoiman palvelut taas tähtäävät asiakkaiden voimaantumiseen ja virkistykseen. Green Care -palvelut on aina tuotettu ammatillisesti, vastuullisesti ja tavoitteellisesti.

Blue Care on ammatillista, tavoitteellista ja vastuullista toimintaa vesiluonnossa. Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkija **Pia Smedsin** mukaan Blue Care rinnastetaan Green Careen, se on tavallaan Green Caren alalaji. Blue Care -toiminnassa hyödynnetään vesistöjen hyvinvointia edistäviä ja oppimista tukevia vaikutuksia. Blue Caren avulla pyritään Smedsin mukaan myös lisäämään ymmärrystä vesistöistä ja vesiekosysteemin merkityksestä. Blue Care -toiminta tapahtuu luonnollisissa vesiympäristöissä, joissa luonto voidaan kokea kaikilla aisteilla.

Blue Caren muotoja ja määritelmää vielä haetaan, mutta myös Luken tutkimuspäällikkö **Päivi Eskelinen** näkee sen rinnakkaistermiinä Green Carelle. Green Caren luontohoiva tarjoaa tavoitteellista hoivaa ja kuntoutusta luonto- ja maaseutuympäristössä. Eskelisen mukaan Blue Care voisi tarjota samantyyppistä toimintaa vesiympäristössä. Eskelinen ja Smeds rajaavat Blue Caren pitkälti hoivan puolelle, vastaamaan vihreää hoivaa.

Vesielementin erityisyys tulee ilmi psykologi **Kirsi Salosen** väitöskirjassa ja tutkimuksissa. Erityisesti luontomielipaikassa ihminen säätelee olotilaansa terveyttä edistävään suuntaan. Tilan tunnun merkitys vesielementin yhteydessä on tärkeä, ja hänen tutkimusaineistossaan se oli selkeässä yhteydessä koettuun terveyteen. Salonen kertoo, että ihmisillä, jotka kokevat tilan tuntua vesistöä sisältävissä luontopaikoissa, on koettu terveys parempi kuin muilla.

Yksinomaan veteen liittyvää hyvinvointitutkimusta on tehty Suomessa vain vähän. Professori **Liisa Tyrväinen** Lukesta on johtanut Metsästä hyvinvointia -tutkimusta, jossa myös vesialueet ovat olleet osana luonnon virkistyskäytön tutkimusta. Maisema- ja ympäristöarvostustutkimuksissa ranta-alueet ja vesiympäristöt ovat Tyrväisen mukaan korostuneet elvyttävänä ympäristöinä ja ihmisten mielipaikkoina.

Eskelinen ja Tyrväinen korostavat, että veden virkistyskäyttö perustuu vesien hyvään kuntoon. Vaikka vesistöjen tila on viime vuosikymmeninä parantunut, Suomessa on myös vain välttävissä kunnossa olevia vesialueita. Jotta Blue Care voisi vahvistua Suomessa, panostuksia vesistöjen suojeluun ja kunnostamiseen on jatkettava, ja vesistöihin liittyviä palveluja kehitettävä luontoarvoja kunnioittaen. ■

Sininen hyvinvointi

- › Blue Care -palvelut ovat erityisesti asiakkaan terveyttä, työkykyä, toimintakykyä tai arjen hallintaa tukevia tai edistäviä palveluita.
- › Blue Health -palveluissa korostuvat virkistystoiminta ja hyvinvointipalvelut.
- › Blue Wellbeing -käsite sisältää sekä Blue Care -palvelut että Blue Health -palvelut.

Lähteet ja lisätietoa:

Berget, B., Lidfors, L., Pálsdóttir, A. M., Soini, K. ja Thodberg, K. (toim.) 2012. Green care in the Nordic countries - a research field in progress. Report from the Nordic research workshop on green care in Trondheim, June 2012. Saatavissa: https://www.matmerk.no/cms/files/776/rapport_green_care

Brenna, E. 17.9.2014. Inn på Tunet – Norwegian model. Esitys valtakunnallisilla Green Care -päivillä 2014. <http://youtu.be/KGVGc2zRLgY>

Eskelinen, P., Smeds, P., Soini, K., Tuohimetsä, S., Vehmasto, E. 2018. Hyvinvointia luonnonvesistä: Vesiympäristöistä palveluja arkeen, matkailuun, opetukseen sekä sosiaali- ja terveyssektorille. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-664-3>

Green Care Finland ry:n sivut: <http://www.gcfnland.fi/>

Haavisto, P. 2016. Vedestä hyvinvointia. <https://www.luke.fi/vedesta-hyvinvointia/>

Iijolainen, M. 2018. Blue Care tuo esille vesistöjen hyvinvointivaikutusta. <http://www.samk.fi/uutiset/blue-care-tuo-esille-vesistojen-hyvinvointivaikutusta/>

Salonen, K. 2018. Vesiluonnon erityispiirteet; hyvinvointivaikutukset. http://www.gcsatakuntasamk.fi/sites/default/files/tietopankki_tiedostot/kirsi_salonen_11.1.2018_pori.pdf

Smeds, P. n.d. Blue Care. http://www.fishpoint.net/assets/files/bla-bioekonomi/Blue-care_Smeds.pdf

Smeds, P. 2016. Blue Care ja yrittäjyys. <https://www.slideshare.net/mmmviestinta/pia-smeds-luke-case-blue-care-ja-yrittajyys>

Smeds, P. 2018. Blue Care. http://www.gcsatakuntasamk.fi/sites/default/files/tietopankki_tiedostot/pia_smeds_pori_11.1.2018.pdf

Tarkiainen, S., Suomela, E., Jumpponen, M. & Kautto, M. 2017. Blue Care. <https://moniviestin.jamk.fi/ohjelmat/teknologia/luonnovaran-materiaalit/natural-resources-and-sustainable-use-of-water-2017/green-care>

Yrjas, C. 17.9.2014. Grön Arena – Green Care in public service provision. Esitys valtakunnallisilla Green Care -päivillä 2014. http://youtu.be/_ffMNeQxCHA

Kalanbongausta ja mato-ongintaa

– Blue Care korostaa vesiluonnon merkitystä

Maarika Iijolainen

Blue Care on ammatillista, tavoitteellista ja vastuullista toimintaa vesiluonnon parissa. Blue Care rinnastetaan Green Careen, se on taval- laan Green Caren alalaji.

– Blue Care on merkityksellistä toimintaa sinisessä luontoympäristössä, luonnon tai muiden hyväksi, uuden oppimista tai vaikka kalastukseen osal- listumista, kertoo Luonnonvarakeskus Luken tutkija **Pia Smeds**.

Blue Care -toiminnassa hyödynnetään rannikon ja saariston sekä muiden vesistöjen hyvinvointia edistäviä ja oppimista tukevia vaikutuksia. Blue Caren avulla pyritään myös lisäämään ymmärrystä vesistöistä ja vesieko- systeemin merkityksestä. Blue Care -tuote voi olla paitsi kalastukseen liit- tyvää, myös esimerkiksi vesistöympäristöjen kunnostusta.

– Suomessa on tutkittu, että ihmiset, jotka elävät rannikon läheisyydes- sä, elävät tilastollisesti pidempään, ovat terveempiä ja kertovat olevansa tyytyväisempiä elämäänsä ja onnellisempia kuin muut. Samankaltaisia tu- loksia on saatu myös Englannissa ja Irlannissa, huomauttaa Smeds.

Vesielementin erityisyys

Green Careen liittyvissä tutkimuksissa on yleensä vertailtu rakennettua ympäristöä ja luontoympäristöä. On todettu, että luontoympäristö tuottaa hyvinvointia ja elvyttää paremmin kuin rakennettu ympäristö. Veden ele- menttiä on hyvin vähän otettu näissä tutkimuksissa aiemmin huomioon.

Vesielementin erityisyys tulee ilmi psykologi **Kirsi Salosen** väitöskirjassa ja tutkimuksissa. Erityisesti luontomielipaikassa ihminen säätelee oloti- laansa terveyttä edistävään suuntaan. Tilan tunnun merkitys vesielemen- tin yhteydessä on tärkeä, ja hänen tutkimusaineistossaan se oli selkeässä yhteydessä koettuun terveyteen.

– Ihmisillä, jotka kokevat tilan tuntua vesistöä sisältävissä luontopai- koissa, on koettu terveys parempi kuin muilla. Tietyt luontoelementit siis tuottavat erilaisia kokemuksia ja vaikutuksia, kertoo Salonen.

Blue Care ja Green Care -palveluissa olennaista on ohjaus. Luonnon hy- vinvointivaikutuksia ei voi saada, jos pelkää luonnon pelko. Pelko voi olla esi- merkiksi pimeän pelkoa tai villieläinten pelkoa.

– Tutkimukseni mukaan ohjatussa luontokokemuksessa ei koettu pel- koa, sanoo Salonen.

Iktyocare

Kalastusmatkailuyrittäjä **Juha Happonen** on järjestänyt ohjattuja kalastusretkiä ja -leirejä erityisryhmille, kuten kehitysvammaisille ja monivammaisille, jo yli parikymmentä vuotta.

Iktyo tarkoittaa kalaa ja kalastusta, care puolestaan hoivaa. Kun tuodaan erityisryhmiä kalastuksen pariin veden äärelle, ryhmien jäsenet saavat elämyksiä sekä motivoivaa ja aktivoivaa toimintaa. Lisäksi tavoitteena voi olla kuntouttava toiminta.

–Toiminta sopii hienosti myös monenlaisille muille kohderyhmille kuten koululuokille, TYKY-ryhmille ja vaikka päihdekuntoutujille, kertoo Happonen.

Iktyocare sisältää monenlaisia kalastuksen muotoja ja kalastukseen liittyviä toimintoja, kuten vetouistelua ja pohjaongintaa, kalanbongausta, heittokalastusta, mato-ongintaa ja kalankäsittelyä.

– Mato-onginta on edullinen ja aktiivinen toimintamuoto. Näet koko ajan, kun koho liikkuu, innostuu Happonen.

Happonen toimii myös kouluttajana. Hän kouluttaa erityisryhmien vesistöohjaajia, jotka ovat vesistöjä ja kalastusta tuntevia ammattilaisia ja jotka osaavat suunnitella ja toteuttaa vesistötaphtumia. ■

Pia Smeds, Kirsi Salonen ja Juha Happonen luennoivat SAMKin Blue Care -seminaarissa 11.1.2018 vesistöjen hyvinvointivaikutuksista.

Sami Kettunen (etualalla) piirtämässä pinnan muotoja paperille. Valmiit työt on ripustettu näyttille pyykkinarulle.

Maarika Iijolainen

Blue Care yhdistää luonnon, luovuuden ja oppimisen

Maarika Iijolainen

Luonto, luovuus ja oppiminen -tapahtuma sai lähes 40 osallistujaa kokoontumaan meriluonnon helmaan Raumalle Nurmeksen saarella sijaitsevalle Päivärannan tilalle 5.9.2018.

Päivän aikana pohdittiin, miten erilaisia vesistökohteita voitaisiin hyödyntää oppimisen ja kulttuurin näkökulmasta ja millaisia palveluja näiden asioiden ympärille voisi kehittää. Päivän osallistujiin kuului yrittäjiä, Turun yliopiston Rauman opettajainkoulutuslaitoksen opiskelijoita, kouluttajia ja muita aiheesta kiinnostuneita.

Ympäristökasvatus ohjaa kestävään elämäntapaan

Koulutusjohtaja **Päivi Granö** Turun yliopistosta kertoi nykyisestä peruskoulun opetussuunnitelmasta, jossa ympäristökasvatus on keskeisessä roolissa.

–Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vastuullinen ja aktiivinen aikuinen.

Tähän päästään eri vaiheiden kautta.

Ympäristöherkkyys on tärkein perusta sille, että lapsi alkaa kiinnostua ympäristöstään, toteaa Granö.

*Ympäristökasvatus on yksi
Blue Caren osa-alue.*

*Ohjaus saa eri tavalla
pysähtymään luonnon äärelle,
sillä on suuri vaikutus saatuun
kokemukseen.*

Päivän toiminnan lähtökohtana oli tapahtuman ympäristö, Rauman kaupungin omistama Päivärannan tila Nurmeksen saarella. Idyllinen pihapiiri ja tilan historia loivat oivat puitteet ohjelmalle.

Taidekasvattajat **Marjo Heino** ja **Maija Esko** Turun yliopistosta vetivät toiminnallista työpajaa osallistujille, jossa yksi harjoite liittyi aistien ja materiaalien törmäytykseen.

– Katsotaan eri pintoja ja valitaan pinta, jota halutaan koskea. Viedään pari pinnan luo ja tarjotaan parille kosketuselämys, ohjeistivat Heino ja Esko.

Käsityön aineenopettaksi opiskeleva **Sami Kettunen** kertoi saaneensa päivästä ideoita tulevaan työhönsä.

– Oli kiva päästä rastien ja toiminnan muodossa tutustumaan paikkaan ja päivä hurautti nopeasti, sanoo Kettunen.

Luonnon hyödyntäminen yritystoiminnassa

Päivä synnytti monenlaisia ideoita. Saariympäristö sopisi opetuksen lisäksi aikuisten leirikouluihin, kulttuurihistoriakierroksiin ja matalan kynnyksen retriiteihin. Olennaista olisi vesiluonnon ja metsän hyödyntäminen pysähtymisessä ja rauhoittumisessa. Ohjaus saa eri tavalla pysähtymään luonnon äärelle, sillä on suuri vaikutus saatuun kokemukseen.

Haasteina ovat myytävän tuotteen kehittäminen ja saatavuus, eli se, miten päästään saareen. Näissä tarvitaan yrittäjiä.

Luonto, luovuus ja oppiminen -tapahtuman järjestivät yhdessä SAMKin BlueSata-hanke, Turun yliopiston Rauman opettajankoulutuslaitos, Rauman kaupunki ja Luotaamaton alue -projekti. ■

Blue Care

- › Blue Care on vesiluontoon sijoittuvaa hyvinvointia lisäävää ammatillista, vastuullista ja tavoitteellista toimintaa.
- › Ympäristökasvatus on yksi Blue Caren osa-alue.

BLUESATA-HANKKEEN TOIMINTAA JA TULOKSIA

Lasi-iglumajoitus kiinnosti BlueSata-hankkeen opintoretkeläisiä

Maarika Iijolainen

Marraskuisena tiistaina kolmisenkymmentä satakuntalaista matkailutoimijaa suuntasi Merenkurkkuun SAMKin BlueSata-hankkeen järjestämällä merellisen matkailun opintoretkellä. Retkelle osallistui matkailuyrittäjiä Rauman, Eurajoen, Porin ja Merikarvian seuduilta.

Osallistujat pitivät matkan kohokohtana tutustumista Mustasaaren Raippaluodossa sijaitsevaan Kalle's Inniin, ja siellä erityisesti lasi-igluihin, jotka ovat matkailumajoituksen uusi trendi Suomessa. Raippaluodon igluissa on 17 neliötä, kaksi vuodetta, suihku ja wc sekä upeat avomerinäköalat.

Kalle's Innin yrittäjä **Jan-Fredrik Skott** on aiemmin pitänyt Thaimaassa hotellia seitsemän vuotta. Vankka kokemus matkailualalta näkyikin tutustumiskohteen laadussa ja retkeläiset kuuntelivat kiinnostuneina Skottin uratarinaa.

Lasi-igluja rakennetaan Lapin tuntureiden lisäksi nyt meren rannoille, mikä kiinnosti satakuntalaisia matkailuyrittäjiä.

Mustasaarella vierailukohteina olivat myös merenrantatila Villa MeriBjörkö ja merellisiä ohjelmalveluja järjestävä yritys Gaia Events, joiden yrittäjät kertoivat retkeläisille hyviä vinkkejä markkinoinnista, hinnoittelusta ja merellisten matkailupalvelujen turvallisuusasioista.

Lisäksi menomatkalla tutustuttiin Suomen pienimmän kaupungin eli Kaskisten merellisiin palveluihin ja vanhaan kalasatamaan.

Kolmenkymmenen osallistujan palaute opintoretkestä oli positiivista: Oli hyvä nähdä muutakin rannikkoa kuin missä itse asuu ja työskentelee. Omat ajatukset vahvistuivat. Matkailuyrittäjien verkostoituminen, palvelujen paketoiminen sekä laatu korostuivat opintoretkellä. ■

Yrittäjä Marita Wallin kuvasi Soile Vahelaa henkilökuvarajoituksessa.

Valokuvaus on kuin ruuanlaittoa

– valon määrä on osattava annostella matkailijoita houkuttelevaan kuvaan

Maarika Iijolainen

Houkuttelevat valokuvat ovat matkailumarkkinoinnissa välttämättömyys. SAMKin BlueSata ja Sata matkaa maalle -hankkeet järjestivät valokuvausteemaisen työpajapäivän matkailuyrittäjille ja muille matkailutoimijoille. Asiantuntijana toimi valokuvaaja **Markku Saiha**.

Suunniteltuja kuvia

– Tärkeintä valokuvaamisessa on se, että pitää selvittää itselleen, mitä on tekemässä. Pitäisi olla tarkkaan mietittynä, mitä halutaan lopputuloksen suhteen, mitkä ovat kuvan käytön tarpeet ja minkä verran siitä voi tehdä itse. Kuvien käyttötarve määrittelee valokuvauksen, opastaa Saiha.

Kameran käyttöohje on kuvaajan paras kaveri. Ne asiat, joita kuvaaja tarvitsee, on syytä katsoa käyttöohjeesta. Moni asia on helpompi säätää kuvaustilanteessa kuin muokata kuvaa jälkeinpäin. Tärkeimpiä säädettäviä asioita ovat valotusaika, valotusaukon suuruus ja ISO-herkkyyden säätö. Saiha kehottaa opettelemaan omasta kamerasta nämä säädöt.

– Ruuanlaitossa on tiedettävä, laitetaanko gramma vai kilo suolaa. Sama on valokuvauksessa, pitää tietää mitä tekee, millä ”annoksella” saa hyvän lopputuloksen, sanoo Saiha.

Tekniikka voidaan opettaa kaikille sataprosenttisesti, mutta valokuvailmaisuaan voi kehittää loputtomasti. Valokuvaajana ei ole koskaan valmis. Digimaailman kautta tekniikka on helpottunut, mutta kuvan sisältö on se tärkeä juttu.

Kuvan sisältö on tärkein

Saiha antaa tehtäväksi ottaa kaksi kuvaa, maisemakuvan ja henkilökuvan. Harjoituksen tarkoituksena on saada kuvaaja miettimään kuvaa etukäteen, eikä vain räpsimään sarjan kuvia.

Kun Markku Saiha oli nuori, käytössä oli vain filmikamera, jossa jälkisaatömahdollisuuksia ei ollut, kuten digimaailmassa on. Kuvan ottaminen ja kehittäminen oli kallista. Hän suunnittelikin kuvan sommittelun etukäteen piirtämällä. Kuvan rajausta jo kuvaustilanteessa on tärkeää.

– Yleensä kuvataan liian laajalla kuvakulmalla, sanoo Saiha.

Tietokoneellakin voi jälkikäteen rajata, mutta se vähentää kuvan pikseleitä. Usein kannattaa astua askel eteenpäin ja ottaa hieman rajatumpi kuva. On myös paljon seikkoja, joita ei voi jälkikäteen muuttaa, esimerkiksi jos henkilökuvan taustalla on jotain häiritsevää.

Kuvan harmonia tarkoittaa sitä, että kuvassa ei ole häiritseviä elementtejä. Jos kuvassa on liikaa ärsykeitä, katsoja ei tiedä, mitä kuvassa pitäisi katsoa. Kun on aihe, mitä menee kuvaamaan, kannattaa yksinkertaistaa ja rajata liiat elementit kuvasta pois. Kun kuvassa ei ole häiritseviä elementtejä, katsotaan kuvaa kauemmin ja kuvan esittämä asia tulee esille. Kuvasta kannattaa siis koittaa rajata häiritsevät tekijät pois jo kuvaustilanteessa.

Kuvan harmonia tarkoittaa sitä, että kuvassa ei ole häiritseviä elementtejä.

Kautton Jokisaunan kuvaksellinen ympäristö innoitti osallistujat ottamaan hienoja maisemakuvia.

– Esimerkiksi henkilökuvaa otettaessa pitää kiinnittää huomiota taustaan, jottei esimerkiksi näytä siltä, että henkilön päästä kasvaa puu tai tolppa, opastaa Saiha.

Valokuvassa tärkeiden kohteiden tulee olla teräviä ja vähemmän tärkeät voivat olla epäteräviä.

– Jos tarkennuspisteen saa kamerasta valittua, tarkenna aina kasvoihin. Nettikuvassa pieni epäterävyys kasvoissa ei välttämättä haittaa, mutta painokuvassa se näkyy heti. Erityisesti silmien ja suun pitäisi olla tarkkoja kuvissa, sanoo Saiha.

Työpajaan osallistunut yrittäjä **Marita Wallin** oli tyytyväinen päivän antiin.

– Todella paljon tuli perustavan laadun tietoa, joka itsellä on ollut hataralla pohjalla. Harjoituksessa otettiin ihania esimerkkikuvia ja niiden läpikäynti oli todella opettavaista, kertoo Wallin. ■

Millä eväillä eteenpäin?

Minna Uusiniitty-Kivimäki

Erilaiset kuluttajatrendit näkyvät vahvasti mediasisällöissä ja ohjailevat kuluttajien käyttäytymistä ehkä vahvemmin kuin koskaan aiemmin. Sosiaalisen median ilmiöitä nousee toinen toisensa perään ja trendit voivat vaihtua nopeasti. Palveluntarjoajilta vaaditaan nopeaa reagoitua. Palveluiden kehittämisen näkökulmasta kuluttajatrendejä kannattaa seurata tarkkaan ja haistella muutossuuntia.

Tällä hetkellä palveluiden kulutuksessa on nähtävillä useampia vahvoja trendejä, jotka ovat osin vastakohtaisia toisiinsa nähden. Kuluttajat korostavat yksilöllisyyttä: he etsivät itselleen hemmottelua, hyvinvointia ja luksusta, joka on kaukana kiireisestä arjesta, haluavat kokea aina uudenlaisia elämyksiä tai tavoittelevat täydellisyyttä esimerkiksi ahkerasti treenaamalla tai opettelemalla ja kokeilemalla uusia asioita. Palvelut halutaan itselle täydellisiksi räätälöityinä.

Yksilöllisyyden ja itsensä hemmottelun rinnalla vahvasti nousee esiin myös hyvää tekevää ja vastuullinen kuluttaja. Kulutusvalintojen vastuullisuutta voidaan arvioida hyvinkin tarkkaan ja hyväntekeväisyys sekä vapaaehtoistoiminta ovat nousseet yhdeksi suosituksi tavaksi käyttää vapaa-aikaa – kuitenkin niin, ettei se edellytä sitoutumista, vaan on helppoa ja toteutettavissa kertaluonteisesti.

Matkailualalla nämä kuluttajatrendit näkyvät muun muassa vastuullisen matkailun nopeasti kasvavana ilmiönä, majoituksen siirtymisenä perinteisistä hotelleista yhä vahvemmin elämyksellisiin vaihtoehtoihin kuten vaikkapa riippumattoon, lasi-igluihin ja luksusmökkeihin tai kotisohville, joissa elämys syntyy paikallisen kulttuurin kokemisesta autenttiossa ympäristössä, juuri minulle räätälöitynä ja tarjottuna. Yksilölliset elämykset kytkeytyvät vahvasti paikallisuuteen, joka on yksi osa vastuullisuutta.

Et ole olemassa, elleivät palvelusi ole digitaalisesti löydettävissä ja helposti ostettavissa.

Toisaalta kuluttamisen helppous on myös selvä trendi niin matkailussa kuin kaikessa palveluiden kulutuksessa. Ostopäätökset tehdään usein spontaanisti ja viime tipassa, kotisohvalta käsin. Ostajan näkökulmasta katsottuna et ole olemassa, elleivät palvelusi ole digitaalisesti löydettävissä ja helposti ostettavissa.

Palvelut ja markkinat

Selvää on, että Satakunnan vesistöt tarjoavat erinomaiset mahdollisuudet erilaisten palveluiden kehittämiselle jatkossakin. BlueSata-hankkeen selvityksissä todettiin maakunnasta löytyvän jo nyt varsin monipuolinen vesiin kytkeytyvä kohde- ja aktiviteettitarjonta, mutta palveluiden käyttö keskittyy vahvasti majoitukseen ja ravitsemuspalveluihin ja matkailuasiakkaat tulevat enimmäkseen lähialueilta.

Onkin syytä pohtia, miksi kysyntä ja tarjonta eivät vaikuta täysin kohtaavan. Onko asiakkaiden vaikea löytää ohjelmalveluja, kaipaako palveluiden sisältö tai hinta kehittämistä, puuttuuko osaamista vai mistä on kyse? Selvä kehittämistarve on ainakin markkinoinnin ja myynnin digitalisoiminen, siihen liittyvän yhteistyön vahvistaminen ja kehittäminen niin, että palvelut tuodaan esiin elämykset ja aktiviteetit edellä. Tämä palvelee sekä paikallisia vapaa-ajan palveluja kuluttavia asiakkaita kuin matkailijotakin. Molemmat asiakasryhmät ovat vesistölähtöisten palveluiden käyttäjinä Satakunnassa oleellisia myös tulevaisuudessa.

Toinen merellisen matkailun asiakastutkimuksen tuloksista ja yrittäjien kanssa käydyistä keskusteluista esiin nouseva huomio on, että paikallisten

*Paikallisten tuotteiden ja palveluiden
yhteyttä on tarpeen vahvistaa lisäarvon
saamiseksi.*

tuotteiden ja (matkailu)palveluiden yhteyttä on tarpeen vahvistaa lisäarvon saamiseksi. Joka viides merellisen matkailun asiakastutkimukseen osallistunut matkailija osti matkaltaan tuliaisia ja matkamuuistoja, mutta selvästi yli puolet oli kiinnostunut ostamaan paikallisia tuotteita. Tuliaisiksi halutaan hankkia erityisesti paikallisia elintarvikkeita.

Hankkeen aikana haastateltujen yrittäjien kokemuksen mukaan parhaiten paikallisista tuotteista myyvät matkailukohteeseen brändätyt elintarvikkeet. Niistä asiakkaat ovat valmiita myös maksamaan enemmän kuin tuotteista, joita ei markkinoida matkakohteen nimellä. Vesistöt tarjoavat paljon erilaisia raaka-aineita jalostettavaksi. Vaikkapa tyrni, ravut, erilaiset yrtit ja marjat, rantamaisemaa avoinna pitävät laiduneläimet, pajut ja itse vesi ovat jalostettavissa lukuisiksi tarinallisiksi, vastuullisiksi ja yksilöllisiksi tuotteiksi, joita matkailijat ja muut kuluttajat arvostavat. Tuottajien ja palveluntarjoajien välisen verkostoitumisen edistämiseen tarvitaan kuitenkin tukea.

Palvelut Satakunnassa ovat varsin monipuolisia, mutta toisaalta, peilattuna kuluttajatrendeihin sekä maakunnan vesistöjen vetovoimatekijöihin – siihen, mikä erottaa niitä muun Suomen vesistöistä – on olemassa vielä paljon potentiaalia tuotteistamisessa hyödynnettäväksi. Olemassa olevissa palveluissa eivät vielä nouse esiin hyödynnettyinä voimavaroina sellaiset Satakunnan vesistöjen vahvuudet ja arvot kuin esimerkiksi Selkämeren hyvä tila, vesistökohteiden linnustolliset arvot tai kulttuuri ja historia. Tuotetarjonnan kehittämistä ja viestintää on syytä tarkastella myös kuluttajatrendien pohjalta: hyvinvointibuumi, elämyksellisyys, paikallisuus, vastuullisuus, ”hyvän tekeminen” ja uudet nousevat trendit on syytä hyödyntää nykyistä vahvemmin.

Rannikkomme monimuotoinen vedenalainen luonto ja Selkämeren ulkosaariston kirkkaat vedet hylkyineen voisi-
vat olla maamme parhaita ja tunnetuimpia sukelluskohteita.

*Tulevaisuuden Blue Care -palveluiden
rakentamiseksi tarvitaan yhteistyötä ja
hyviä toimintamalleja.*

Maakunnastamme löytyy lyhyiden matkojen päässä toisistaan varsin monipuolinen ja kansainvälisestikin arvostettu lintupa-ratiisien verkosto. Kotiseutumme on keskeistä ruuantuotanto-alueetta, oli sitten kyse vesien tai peltojen antimista. Alueemme historia on keskeinen osa koko Suomen asutushistoriaa, ja ihmisen jäljet näkyvät etenkin Keski- ja Etelä-Satakunnan sekä Selkämeren maisemassa vahvasti. Nämä maisemat ja niiden hoito voisivat tarjota tarinoita ja sisältöjä elämyksellisiin palveluihin, hyvän tekemiseen ja oppimiseen sekä ideoita, aineksia ja kohteita taiteen eri muodoille. Esimerkiksi tällaisten sisältöjen kytkemisessä palveluihin riittää vielä paljon työsarkaa tulevaisuudessa. Nämä elementit tarjoavat mahdollisuuksia viedä vesien äärelle myös uudenlaisia kohderyhmiä.

Yksi Satakunnassa vielä varsin vähän hyödynnetty osa-alue on Blue Care. Vesistöihin liittyviä hyvinvointipalveluja alueelta löytyy ja niiden määrä on vähitellen lisääntymässä, mutta Blue Care -toimintaa, joka palvelee erityisryhmiä, opetusta tai esimerkiksi ympäristönhoitoa, on vielä varsin vähän. Hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja tulisikin aktiivisesti tukea ja kehittää Blue Care -palveluiden rakentamiseksi.

Resurssit ja yhteistyö – kehittämisen A ja O

Haasteita ja huoliakin vesistöjä hyödyntävien palveluiden kehittämiseen liittyy. Alalla toimivat yritykset ovat useimmiten varsin pieniä tai yrittäjät yksinyrittäjiä. Tällöin arkisen aherruksen keskellä voi olla vaikeaa löytää resursseja tarvittavan uuden osaamisen hankkimiseen tai sellaisen yhteistyön tekemiseen, joita toimintojen kehittäminen vaatii. Erilaisten vesien käyttömuotojen yhteensovittaminen voi myös joskus olla haasteellista etenkin, jos käyttöpaineita on paljon. Vesistöihin kytkeytyvät palvelut ovat riippuvaisia vesien hyvästä tilasta, johon palveluntarjoajilla itsellään on vain rajalliset mah-

*Tulevaisuudessa tarvitaan
vesistökohteiden
kokonaisvaltaista
kehittämistä ja yhteistyötä.*

dollisuudet vaikuttaa. Tällaisissa asioissa eri toimijoiden välisen yhteistyön ja keskustelun rooli korostuu.

Palveluiden kehittäminen, vaikkapa Blue Care -toiminta tai taiteen vieminen luontoon, vaativat usein monipuolista osaamista ja eri tyyppisten toimijoiden yhteistyötä ja innovatiivisia toimintamalleja, joiden avulla voidaan ehkäistä myös kannattavuuteen liittyviä haasteita. Yhteistyöhön taas tarvitaan koodinaattori – moottori, joka ajaa asiaa eteenpäin aktiivisesti. Yritysryhmät ovat osoittautuneet hyväksi työkaluksi palveluiden ja yritysten välisen yhteistyön kehittämiseksi. Hyvä esimerkki tuloksia tuottaneesta pitkäjänteisemmästä yhteistyöstä on Rauman saariston kehittäminen: määrätietoinen työ on tuottanut saaristoon monipuolisen palvelukokonaisuuden.

Rauman mallin kaltainen kohdelähtöinen kehittäminen olisikin hyvä ottaa yhdeksi vesistökohteiden palvelukokonaisuuksien kehittämisen lähtökohdaksi myös muissa kohteissa ja eri tasoilla. Yhteistyöllä ja pitkäjänteisellä toiminnalla voidaan rakentaa taloudellisesti kannattavia kokonaisuuksia ja palveluita. Kohdelähtöinen kehittäminen edellyttää strategista yhteistyötä maakunnallisella, seudullisella ja paikallisella tasolla sekä vesistökohteidemme vahvuuksien ja potentiaalisten palvelukärkien tunnistamista.

Tuotetarjonnan kehittämistä ja viestintää on syytä tarkastella kuluttajatrendien ja paikallisten erityispiirteiden näkökulmasta.

Rauman saaristo – esimerkki monipuolisesta palvelukokonaisuudesta

Rauman saaristo on hyvä esimerkki vesistökohteesta, jossa kestäviä palveluita on rakennettu saaristoon määrätietoisesti koko 2000-luvun ajan ja sen myötä saaristoon on vakiintunut monipuolinen kattaus erilaisia vesistöjä hyödyntäviä palveluja, joita tuottavat yritykset, kaupunki ja kolmas sektori – yhdessä ja erikseen. Myös asiakkaat ovat löytäneet alueen ja saariston palveluilla on positiivista vaikutusta aluetalouteen.

Rauman kaupunki on panostanut saariston infrastruktuuriin, joka palvelee niin matkailua, paikallisia ja vapaa-ajan asukkaita kuin Blue Care -toimintaakin. Saaristossa toimii useita matkailukohteita ja -yrityksiä, ja yritysvetoisesti hoidetun vesiliikenteen toimivuus on varmistettu kaupungin tuella.

Kaupunki ylläpitää kulttuurihistoriallisesti tärkeää saaristolaiskohdetta, joka toimii samalla tukikohtana yleishyödylliselle harrastustoiminnalle ja Blue Care -toiminnalle: esimerkiksi tapahtumille, ympäristönhoidolle, koululaisten saaristovierailuille, luokanopettajien koulutukselle ja muulle ympäristökasvatukselle. Kaupunki tekee maillaan saaristossa suunnitelmallisesti luonnon- ja maisemanhoitoa. Erilaisilla yhdistyksillä, yhteisöillä ja järjestöillä on merkittävä rooli erilaisten tapahtumien järjestäjinä luonnonhoidon toimenpiteiden toteutuksesta yleisötapahtumiin. Tapahtumia toteutetaan yhteistyössä saariston yritysten ja kaupungin kanssa. Yhteistyössä on organisoitu muun muassa polkujuoksutapahtumia, taidenäyttelyitä luonnossa, luontoretkiä, luonnonhoitotalkoita ja -leirejä. ▀

Kirjoittajat:

Maarika Iijolainen (FL) on Satakunnan ammattikorkeakoulun yritysviestinnän lehtori. Hän toimii SAMKin BlueSata-hankkeen tiedottajana. Iijolainen on kiinnostunut veneilystä ja lintujen tarkkailusta.

Markku Saiha (yrittäjä, valokuvaaja) toimii Paapuuri Oy:n toimitusjohtajana. Päätoimialana on kaikki mereen liittyvä ja aihepiirin dokumentointi.

Pia Smeds (FT) toimii Luonnonvarakeskuksessa (LUKE) käyttäytymistieteen tutkijana ja asiantuntijana ruoka- ja ympäristökasvatuksessa. Smedsin mielenkiinnon kohteena on luonnon lisäksi kestävä elämäntyyli ja miten sitä voi kehittää yksilö- ja yhteisötasolla.

Minna Uusiniitty-Kivimäki (FM, biologi) toimii projektitutkijana ja projektipäällikkönä Satakunnan ammattikorkeakoulun matkailuliiketoiminnan yksikön kehittämishankkeissa. Hän työskentelee BlueSata-hankkeessa projektipäällikkönä. Uusiniitty-Kivimäki on kiinnostunut lähiseudun kulttuuriperinnöstä ja luonnosta, ja suuntaa luontoon aina tilaisuuden tullen.

Aiemmin julkaisemattomat artikkelit tässä julkaisussa:

- › Sininen ympäristömme
- › Sininen Satakunta – vesistöjen kestävä käyttö palveluissa
- › Asiakkaiden kuljettaminen vesillä
- › Millä eväillä eteenpäin?

Tämän koontijulkaisun muut artikkelit on julkaistu seuraavissa medioissa:

- › **Lasi-iglumajoitus kiinnosti BlueSata-hankkeen opintoretkeläisiä**
Satakunnan ammattikorkeakoulun verkkosivut 28.11.2017
- › **Kalanbongausta ja mato-ongintaa – Blue Care tuo esille vesistöjen hyvinvointivaikutusta**
Satakunnan ammattikorkeakoulun verkkosivut 15.1.2018
- › **Matkailulle vauhtia mereltä**
Verkkolehti Satanen 1/2018. Satakuntaliiton verkkolehti.
- › **Satakunnan luontomatkailu tarvitsee puhdasta luontoa**
Satakunnan Kansa 17.2.2018
- › **Satakunnan merellisen matkailun kehittäminen vaatii yhteistyötä**
Satakunnan ammattikorkeakoulun verkkosivut 6.3.2018
- › **Mitä on Blue Care?**
Vesivisio 2050 -blogi 7.3.2018
- › **Satakunnan matkailulle vauhtia mikroyrittäjien yhteistyöryhmistä**
Satakunnan ammattikorkeakoulun verkkosivut 14.3.2018
- › **Kokemäenjoki matkailu- ja vapaa-ajanviettokohteena**
Vesivisio 2050 -blogi 26.6.2018
- › **Blue Care yhdistää luonnon, luovuuden ja oppimisen**
Satakunnan ammattikorkeakoulun verkkosivut 10.9.2018
- › **Kalamajoja, tyrniä ja rakkolevää – Satakunnan rannikon elementit tarinallistamisessa**
Satakunnan ammattikorkeakoulun verkkosivut 11.10.2018
- › **Valokuvaus on kuin ruuanlaittoa – valon määrä on osattava annostella matkailijoita houkuttelevaan kuvaan**
Satakunnan ammattikorkeakoulun verkkosivut 19.10.2018
- › **Mitä kuuluu Kokemäenjoelle?**
Satakunnan ammattikorkeakoulun verkkosivut 26.11.2018

Millaista vesistöjen kestäväää käyttöä Satakunnassa tällä hetkellä on?
Mitkä ovat vesistömatkailumme valtit?
Millaisia liiketoimintamahdollisuuksia vesistöt tarjoavat?
Millaista Blue Care -toimintaa Satakunnassa voisi olla?

Satakunnan ammattikorkeakoulun BlueSata-hankkeessa selvitettiin Satakunnan vesistöjen nykyistä käyttöä palveluiden resurssina sekä edistettiin eri tavoin uuden, maakunnan vesiä kestäväällä tavalla hyödyntävän palvelutuotannon kehittymistä. Tähän julkaisuun on koottu hankkeen toteutukseen liittyviä kirjoituksia sekä hankkeen keskeisimmät tulokset.

ISBN 978-951-633-278-2 (painettu)
ISBN 978-951-633-279-9 (verkkojulkaisu)

